

Tabor

1967

EL FORTIN

št. 5-6

TABOR NI SAMO ŽIVA VEZ MED ZDRUŽENIMI SLOVENSKIMI PROTIKOMUNISTI, AMPAK JE TUDI V VSEJ ZGODOVINI TISKANE SLOVENSKE BESEDE PRVI IN OBENEM NAJCENEJŠI TEČAJ SVOBODNEGA DEMOKRATSKEGA SOŽITJA IN RAZPRAVLJANJA; SAJ SE VEDNO STANE MANJ KOT ZAVOJČEK NAJCENEJŠIH CIGARET. — PROSIMO, DA SE TEGA ZAVEDATE IN REDNO TER PRAVOČASNO PORAVNATE NAROČNINO. — HVALA!

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TABOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje uredniški odbor; odgovorni urednik Adolf Škrjanec, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Jože Jenko.

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticomunists

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 933.090

NAROČNINA: Južna Amerika 500 pesov, odn. enakovrednost v dolarju. U. S. A. in Kanada 3.50 dolarja letno; Anglija in Avstralija 1 funt šterling; evropske države 2 dolarja

Naročila, reklamacije in nakazila pošiljajte na naslov upravnika: José Jenko, Pedernera 1075, Villa Madero, prov. Buenos Aires, Rep. Argentina

Vse dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, Villa Ballester FNGBM, Pcia. de Buenos Aires, Argentina

NASLOVNA SLIKA

Orlov vrh na slovenski pristavi v Clevelandu. — Odkar so rdeči razbojniki v izbruhu nekulture zravnali grobišča padlih domobrancev v Gaju Junakov na Orlovem vrhu slovenske prestolnice, so slovenski zdomci na vseh cežnih zemeljske oble prižgali večno luč v spomin tistih, ki bodo žareli kot mogočen vzgled v zgodovini poznih rodov, ko o nosilcih rdeče sramote dvajsetega stoletja ne bo več sledu.

Tabor

*Bratje naši še trpijo,
v boj za nje, mi vsi, takoj!*

(Domobrankska pesem)

Junio 1967

BUENOS AIRES

Junij 1967

Los garantes de la victoria y de la libertad

Al despertar la naturaleza en la primavera de 1945 reverdecieron las praderas y colinas. Los majestuosos pinos de Kočevski rog agregaron a su verde oscuro los nuevos brotes más suaves, inclinando sus ramas en las brisas primaverales, como si tuvieran la intuición de que sus raíces dentro de poco tiempo cobijaran la flor de la juventud eslovena. En aquellos días de junio, cuando millones de personas daban la bienvenida a la libertad, estos jóvenes eslovenos (domobranci: defensores del hogar y de la Patria) iniciaban su vía crucis hacia la muerte, hacia la eternidad...

Ignoró el mundo sus luchas y sus sacrificios y no se estremeció, cuando los comunistas, en la forma más indigna y cruel, asesinaron y arrojaron sus martirizados cuerpos a las cavernas y grutas naturales.

Después de la guerra, la prensa libre escribió mucho acerca de las monstruosidades vividas durante el conflicto bélico, acerca de los campos de concentración, asesinatos en la Europa Oriental, procesos etc. Pero la prensa libre siguió y aún sigue con los ojos vendados, ignorando aquellos horrendos días de junio de 1945 que fueron tan trágicos para el pueblo esloveno.

Hoy, a los veintidos años de aquella carnicería humana, esa misma prensa llamada "libre" sigue callando aún el martirio y el indigno entierro de todos estos hombres y jóvenes eslovenos que defendieron su hogar, su Patria y su Dios.

Actualmente la prensa inunda sus páginas con noticias de la lucha en Vietnam y en otras partes del mundo, pero el clamor de los mártires eslovenos no encuentra aún un lugar en sus rubros para dar la verdad al mundo. La excusa para negar la publicación de esta verdad es siempre la misma: Eso pertenece ya a la historia y como tal no corresponde a los acontecimientos diarios. — Años atrás, cuando la sangre derramada estaba aún caliente quien intentó documentar la tragedia eslovena, obtuvo por respuesta: —Por ahora esto no lo podemos publicar, todavía, pero si, lo haremos cuando la situación política nos lo permita...

A pesar de todo, la verdad sigue siendo la misma, aunque huyamos de ella o no la queramos reconocer por tales o cuales motivos y sobre ella

no haya divulgación. Esta verdad, que no puede calificarse, nos grita que en el mes de junio de 1945, más de 12.000 jóvenes eslovenos sacrificaron sus vidas ya entonces cuando el Occidente creyó en los compromisos y coexistencias con el mundo comunista. Los patriotas eslovenos cayeron defendiendo ideales que son la base de la libertad, cultura y democracia. Más aún: sucumbieron, porque creyeron en Occidente, pero éste negoció sus vidas cual si fueran hacienda. Algún día, la Historia tendrá que responder sobre la más grande tragedia de la historia eslovena.

La Justicia Divina no juzga apresuradamente ni comete errores; por eso sabemos como terminaron algunos de los verdugos de los defensores eslovenos: más de uno enloqueció; otros buscaron en el suicidio el silencio de su atormentada conciencia, la cual les objetaba los crímenes cometidos. Y ya los mismos déspotas comunistas discreparon en sus ideas, cundieron en la desconfianza, persiguiéndose mutuamente, y su tan pregonada "libertad y conquista social" fue la utopía para sus propios líderes. Para su economía en bancarrota, los demagogos comunistas no encuentran soluciones ni en Oriente ni en Occidente. El grito de la libertad del pueblo, robustecido día tras día, va socavando las débiles bases del comunismo. En su propio "paraíso" que ellos mismos crearon aprisionados pregonan "nuevas reformas" para sacudirse el peso de la predestinada derrota. Si: también su tiranía llegará a su fin; quizá antes de lo que nosotros mismos pensamos.

Los arroyos de sangre crearon entre el pueblo esloveno y el comunismo un insalvable precipicio. Aunque el comunismo exteriorice su arrepentimiento con él no es posible ningún compromiso; ¡ni hoy ni mañana!

De esto nos damos perfecta cuenta especialmente los que habíamos en el mundo libre. No busquemos venganza pero si exijamos la justicia y verdad. Nosotros que fuimos testigos de la lucha del hombre esloveno contra la brutal usurpación comunista; testigos que vieron cómo se desangró el pueblo esloveno cuando la despiadada mano comunista clavó en su espalda el puñal de la traición en el momento más triste de su milenario pasado: nosotros los testigos vivientes de un pueblo diezmado, estamos obligados a testificar a todos los libres del mundo la verdad de esta tragedia. Es nuestro deber; luchar contra el comunismo hasta que nuestra patria encuentre su tan deseada y merecida ubicación entre los pueblos libres: hasta que el comunismo no sea derrotado en su estructura internacional!

¡Reunamos nuestras fuerzas y unidos enfrentemos al opresor de nuestra Nación! Recordemos que si bien cambiaron las circunstancias, nuestro propósito no ha cambiado ni jamás cambiará.

La sangre que hace veintidos años anegó el suelo esloveno, es la semilla que anuncia la resurrección de la victoria y de la libertad. Con el orgullo de un pueblo sacrificado, y sabiendo que hemos combatido por una causa justa, uniremos nuestro pasado y caminaremos con paso firme hacia lo que fue, es y será siempre nuestro sublime ideal: ¡LIBERTAD!

The darkest days of the Slovenian history

Twenty—two years have passed since the 12.000 men of a small Slovenian nation were victims of one of the most barbarous of crimes. The bodies of those unfortunates have since desintegrated, but the memory of them is still alive in the hearths of Slovenian people. The memory of these DARKEST DAYS OF SLOVENIAN HISTORY shall never be forgotten.

The Slovenes are one of the smallest ethnic divisions of the South Slavic groups inhabiting the state of Yugoslavia. Just before World War II, there were about one million Slovenes in Yugoslavia and about two-thirds of a million in northeastern Italy and southern Austria. Their influence was for order and moderate democracy. The Slovenes developed into a highly industrious and moral people. During the last war, the Slovenian ethnological territory was divided among three occupators. Thousands of Slovenian ended in those years in concentration camps, forced labor camps or in prisons. In those critical days, the Slovenian nation was stabbed in the back by the Communists, and forced to fight for her survival.

The month of May 1945 brought joy to millions of people in the world. The war was over. The day for which so many nations waited for so long a time had arrived. The joyous victory over slavery was, however, taken from some of the people who believed in the democratic cause and who fought for the cause of freedom. Instead of freedom, so much desired, and for which so many lives were sacrificed, a new tyranny came upon them. The tyranny of Communist dictatorship and slavery. Among the people to whom the Allied victory brought disappointment were the people of Slovenia. Allied governments recognized Communist Tito as the ruler of Yugoslavia thus committing the Yugoslavs to a new slavery.

In these May days thousandths of Slovenians left everything they worked for in search for freedom. They left the country in search of freedom and the self-preservation. Among those were about 12.000 officers and men of the Slovenian national army — Home Guards (Slovenski domobranci), who crossed into British occupation zone of Austria. These unfortunate men were deceived by the British, and starting May 24, 1945, till May 31, they were forcefully, under heavy guards and in locked cars sent to the red butchers in Slovenia. The minute those trains crossed the Yugoslav border, they were opened and the men were exposed to the most barbarous tortures. They were finally killed in cold blood and thrown into mass graves. Nearly all perished in that butchery, only a few escaped to become the eyes witnesses reporters of these massacres.

Many of the families of those massacred are now living in the free world and are yet awaiting some justice and explanation. They are not asking for reparation, but asking that the truth be known and that the sacrifice

of these gallant men be acknowledged and understood. The sacrifices of these gallant people clearly convey the true image of Tito's Communists, and image of international Communism in which Tito plays a major role.

Let us not make any mistakes in describing Tito's Communism. Tito is and will remain a prominent leader in the Communistic hierarchy. Titoism is the most dangerous, because it is so refined and crafty. It is deceiving to the free world. Let us also remember that Communism is Communism, no matter what type. It is an evil and there can be no such thing as a good evil. Without economic and cultural freedom, which does not exist in Communist Yugoslavia, there can be no other basic freedom, because freedom is not divisible. Slovenian people are hungry today, yet, their biggest hunger is for freedom. They are enslaved even now by the Communist dominated Tito's regime. However, they live with the hope that the day will come when they too shall be free to celebrate the victory and enjoy the freedom of which they were robbed in 1941 by the Nazis and in 1945 by the Communists.

May this short description of these Communist massacres serve to be a warning and may it enlighten the free people of the world to the methods of Communism in practice. The Communists may from time to time change their tactics and adapt their tactics in accordance to the particular time and situation, but their final goal has never changed. This we can clearly see this very day if we observe and carefully analyze the situation in Vietnam and elsewhere in southeast Asia.

Poroki zmage in svobode

Pomlad 1945. Narava se je ogrnila s cvetjem. Ozelenele so trate in vrhovi. Tudi mogočni borovci v Kočevskem rogu so ozeleneli in se mogočno klanjali v spomladanskem vetru. Kot bi vedeli, da bo pod njimi v najkrajšem času pokopan cvet slovenskega naroda.

V tistih junijskih dneh, ko so milijoni pričakali svobodo, so slovenski domobranci odhajali v večnost... Svet ni spoznal njihove borbe in je dopustil, da so jih komunisti zverinsko pobili in vrgli v kraške jame.

V vseh letih po vojni je svobodni tisk pisal o vojnih grozodejstvih, pisal o koncentracijskih taboriščih, o pokoljih v vzhodni Evropi, o procesih itd... Svobodni tisk pa je šel in gre še danes preko onih strašnih junijskih dni, ki so bili tako tragični za slovenski narod. Danes po 22. letih ta tisk še vedno molči o pokolju in pokopu slovenske vojske. Novice o vojni proti komunistom v Vietnamu in drugje pomlajo svetovno časopisje. članki v spomin pomorjenim slovenskim vojščakom pa niso zaželeni. Običajen izgovor za odklonitev takih člankov je, „da je to pač zgodovina in ne spada v dnevno časopisje, ki je v prvi vrsti namenjeno dnevnim novicam“ Kdor je pred leti, ko je novica o pokolju bila še sveža, skušal objaviti dokumentarčni prikaz slovenske tragedije podprt z izjavami očitvecev

je dobil odgovor: „Zaenkrat tega še ne moremo objaviti; bomo pa to storili, čim bodo politične prilike dopuščale.“

Resnica pa kljub temu ostane vedno ista; tudi če od nje bežimo, ali če je nočemo videti in iz teh ali onih razlogov o njej nočemo poročati. Ta resnica govori, da je dalo junija meseca 1945 nad 12.000 slovenskih fantov svoja življenja takrat, ko je Zapad še verjel, da je s komunizmom možen kompromis in sožitje. Slovenski borci so padli, ker so branili ona načela, ki so temelj svobode, kulture in demokracije. Še več moremo reči: padli so, ker so verovali Zapadu; ta pa jih je prodal kot klavno živino. Zgodovina bo nekoč morala našteti tudi to vprašanje: vprašanje največjega pokolja v slovenski narodni zgodovini.

Božji mlini meljejo počasi, toda sigurno. Znano je, kako je končal marsikateri krvnik slovenskih domobrancev. Nekateri so zblazneli; spet drugi so si sami vzeli življenje, ker niso več mogli prenašati krika lastne vesti, ki je tudi njihove kosmate duše opominjala na zločin, katerega del so bili. Komunistični oblastniki se med seboj sami preganjajo in vedno manj zaupajo drug drugemu. Njihova tako opovana svoboda in „pridobitve“ narodnosvobodilne borbe so postale posmeh v brk komunistom samim. Gospodarstvo je uničeno in oblast ne najde rešitve ne na vzhodu, ne na zapadu. Klic po svobodi je med ljudmi vedno močnejši in ta klic izpodkopava že itak trhlo komunistično zgradbo. V začaranem krogu, ki so ga sami ustvarili, tičijo in hlatajo po vedno novih reformah, da bi se izvili iz tega obroča — propada. Da, tudi njihove tiranije bo konec; morda preje, kot si mislimo.

Potoki krvi so ustvarili med slovenskim narodom in komunizmom prepač, katerega je nemogoče premostiti. Naj se komunisti na zunaj še tako dobrikajo in naj še tako kažejo svoje kesanje, z njimi ne more biti nobenega kompromisa ne danes, ne v bodoče.

Tega se moramo zavedati zlasti tisti, ki živimo v svobodnem svetu. Ne iščimo maščevanja, zahtevajmo pa pravico in resnico. Mi, ki smo bili priče, kako se je slovenski mož in fant boril proti nasilju, priče, kako je slovenski narod krvavel, ko mu je komunist zabodel nož v hrbet tedaj, ko mu je bilo najhuje, smo dolžni izpričati resnico o tej borbi. Dolžni smo, boj proti komunizmu nadaljevati vse do tedaj, dokler naša domovina ne bo zopet svobodna.

Tako nam veleva naša preteklost in to pričakuje od nas zaslužnjeni slovenski narod. Združimo svoje sile in kot eden nastopajmo proti uničevalcem našega naroda! Zavedajmo se, da se naš boj ni popolnoma nič spremenil. Po 22. letih se je to ali ono spremenilo na zunaj, toda ideja in načela so ostala popolnoma ista in se ne morejo nikdar spremeniti.

Kri, ki je pred 22. leti napojila slovensko zemljo, je seme, ki bo nekoč obrodilo obilen sad. Ta kri je poroštvo zmage in svobode. S ponosom se torej ozirajmo v našo preteklost in pogumno stopajmo bodočim dnevom naproti. Vse, kar nas loči, postavimo ob stran in posvetimo vse svoje sile enemu samemu cilju: Svobodi slovenskega naroda. Z vero v srcu in združeni v enoto glejmo z zaupanjem v bodočnost!

50 let majske deklaracije

Ko je pred 50. leti (30. 5. 1917) dr. Anton Korošec v parlamentu na Dunaju prebral, najprej v srbohrvaščini, potem v nemščini to zgodovinsko slovensko izjavo, sem bil star 16 let.

Spominjamo se, kot da bi to bilo danes, s kakšnim navdušenjem so slovenski ljudje, preprosti in gosposki, kmečki in mestni, moški in ženske, sprejemali to deklaracijo in jo podpisovali. Rad sem takrat pomagal materi zbirati podpise v rojstni vasi na željo Franje Tavčarjeve in Cilke Krekove.

To navdušenje ni bilo izraz nekega trenutnega razpoloženja, kot da bi ljudje želeli samo konec vojske. Vsi zavedni slovenski ljudje so čutili, da je to začetek nove dobe, ko se bodo izpolnile naše narodne aspiracije od Valentina Vodnika, zlasti pa od leta 1848 dalje, in ki nas bo osvobodila pritiska naših dednih sovražnikov, Nemcev in Italijanov.

Ni bilo takrat, leta 1917, prvič, da so slovenski poslanci v avstrijskem parlamentu glasno povedali, da se hočemo Slovenci s Hrvati in Srbi združiti v lastno državo Jugoslavijo. Že skoraj 10 let preje, dne 22. 12. 1908, je Janez Evangelist Kreč v dunajskem parlamentu izrekel pomembne besede:

Še bolj kot preje, Slovenci čutimo, da spadamo skupaj s Srbi in Hrvati — čutimo potrebo, po ustanovitvi — velike jugoslovanske države.

A še mnogo preje, v prejšnjem stoletju, pa so prosvetljeni Slovenci že videli edino možnost slovenske državnosti v povezavi s Srbi in Hrvati. Še bolj kot Slovenci so Hrvati pritiskali na ustanovitev Jugoslavije. Če se je naš koroški rodoljub Andrej Einšpiler že leta 1848 v nemal za jugoslavizem, ga je kmalu nato prekosil hrvaški ban Jelačić z nedvomno zahtevno, ki jo je poslal takratni avstrijski vladi po takojšnji ustanovitvi jugoslovanske države. Banu Jelačiću, ki je rešil leta 1848 in 49 Avstrijo propada, Habsburgi niso bili hvaležni. Odrinili so Hrvate pod Budimpešto, kjer so jim Madžari vračali milo za drago in se je Hrvatom potem godilo kot Slovincem pod cesarskim Dunajem. Razumljivo so Hrvati videli svojo bodočnost le v Jugoslaviji. Že leta 1867, natančno pred sto leti, je veliki nadškof Juraj Strossmayer ustanovil v Zagrebu **Jugoslovansko akademijo znanosti in umetnosti, ne hrvaško.**

Sploh je ogenj navdušenja za Jugoslavijo v zadnji polovici 19. stoletja in do prve svetovne vojne 1914 prihajal s Hrvaške. Tudi Srbi, živeči na teritoriju Hrvaške in Slavonije, so bili s Hrvati vred navdušeni Jugoslovani pod vodstvom tedanjega patriarha iz Sremskih Karlovcev, Rajačića. In blagodoneče besede: Jugoslavija, jugoslovanski, so bile prvič izgovorene, pisane in tiskane v Zagrebu, šele potem v Ljubljani in Beogradu.

Današnja mlajša generacija, ljudje stari manj kot 60 let, sploh ne morejo prav razumeti, kako so bili Slovenci pred prvo svetovno vojno zapostavljeni, prezirani in zaničevani v gospodarstvu, v šolah, v uradih, sploh

v vsem javnem življenju. Tedanje razmere so bile za Slovence brezupne. Živimo med Alpami in Jadranom in zapiramo pot Nemcem do Sredozemskega morja. Z vso državno oblastjo so po načrtu gradili most čez slovensko ozemlje do Jadrana. Na Spodnjem štajerskem in na Koroškem so se Slovenci obupno borili za narodni obstoj. Pa tudi na Kranjskem, ki je bila skoro popolnoma slovenska dežela, so Nemci od leta do leta utrjevali svoje postojanke. Vsa večja industrijska in obrtniška podjetja so bila v nemških rokah. Slovenski uradnik ni mogel priti do vodilnega mesta v državni upravi. Slovenci do leta 1918, t. j. do konca prve svetovne vojne, nismo imeli niti ene gimnazije ali srednje šole. Javni napisi so bili nemški, kvečjemu še nemško-slovenski. Prišlo je tako daleč, da so se Slovenci v krajih kot Tržič, Jesenice, Domžale, Zagorje, morali obupno boriti pri volitvah za slovensko večino v občinskih svetih. V sami Ljubljani je še pri občinskih volitvah leta 1911 bilo izvoljeno v mestni svet 7 nemških nacionalcev. Tujec, ki je do leta 1918 potoval po Kranjskem, je moral dobiti vtis, da je tudi Kranjska pretežno nemška dežela z neko brezpomembno slovensko manjšino.

Zato ni čudno, če so tudi ljudje, ki so želeli biti naši prijatelji in so tudi v resnici bili, čbupali nad našo bodočnostjo in so pričakovali, da bomo utonili v nemškem morju.

Anglež Scotus Viator, velik prijatelj avstroogrskih slovanskih narodov se na Slovence sploh ni oziral, ker se mu ni zdelo verjetno, da bi Slovenci že iz geografskih razlogov mogli biti odtrgani od avstrijskih nemških dežel in sprejeti v neko jugoslovansko državo, kakršna koli naj bi že bila.

Hrvaški poslanec Tresić-Pavičić je pisal, da je izumirajoči slovenski narod tako neznaten, da se ne more vzdržati niti proti Nemcem, niti proti Italijanom. Ljubljanski dnevnik „Slovenec“ je leta 1914 opozarjal, da bi, če bi Avstrija razpadla, Slovence razdelili kakor Gospodov plašč pod križem.

Razumljivo je torej, da so Slovenci v obupnem boju za narodni obstoj proti nadmočnemu in brezobzirnemu zatiralcu videli takrat edino rešitev v povezavi s Srbi in Hrvati — v Jugoslaviji. Toda to je bila takrat samo srčna in pobožna želja, ni pa bilo zanjo nobenega upanja ali izgleda.

V takih razmerah nas je dotekla prva svetovna vojna leta 1914.

Kako je takrat Avstrija postopala s Slovenci, je bilo popisano doma v več knjigah. Preživljal je takrat naš mali narod Kalvarijo v pravem pomenu besede. Vojaška sodišča so samo v prvih 14 mesecih vojne pobesila ali postrelila 469 Slovencev. Na tisoče naših rodoljubov je bilo vrženih v težke trdnjavske ječe. Naši polki pa so krvaveli na raznih bojiščih. Trpljenje naroda je bilo takrat nepopisno. Slovenski vojaki so na avstrijskih frontah pričeli številno dezertirati in se postavljati ramo ob ramo s Srbi, Francozi in Angleži proti Nemcem. V zaledju pa so ljudje tudi dvigali glave in bili pripravljeni na vsak odpor in žrtve. Znan je iz tiste dobe upor naših zavednih slovenskih vojakov v Judenburgu, ki ga je Avstrija brezobzirno in v krvi zadušila.

Ko letos praznujemo 50-letnico Majske deklaracije, se moramo s hvaležnostjo spominjati onih mož in tudi žena, ki so nam pripomogli k osvoboditvi izpod habsburške monarhije.

Spominjati se moramo: dr. Janeza Evangelista Kreka, dr. Antona Korošca, dr. Gregorja Žerjava, dr. Alberta Kramerja, škofov dr. Antona Bonaventure Jegliča, dr. Josipa Srebrnič, dr. Antona Mahnič, prošta Andreja Kalana, direktorja Bogomira Remca, dr. Bogumila Vošnjaka, dr. Marijana Brezigarja, dr. Ivana Tavčarja, Ivana Hribarja, Ivana in dr. Izidorja Cankarja; gospe Franje dr. Tavčarjeve in Cilke Krekove. Vsi ti in še mnogi drugi so takrat složno in enodušno sodelovali pri pripravah in pri prvih korakih nove države — kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Z vso pieteto pa se je treba spominjati tistih naših bratov, ki so izkraveli ali na bojiščih, ali v ječah za našo svobodo.

In ko se jih spoštljivo spominjamo, se tudi zavedamo, da našemu narodu druge poti ni, kot tista, ki so nam jo naši pogumni politični glasniki pred 50 leti začrtali in potem — leta 1918 — usekali.

V zadnji vojni smo videli, kaj bi z nami bilo, če bi zmagal Hitler. Srbi in Hrvati bi morda kot narod še obstali. Nas bi razselili in izselili tako, da bi kot narod izginili iz obličja zemlje.

Ne varajmo se! Še vedno preže na našem severu na nas sile, ki bi rade prestavile svoje meje čez Karavanke in Kamniške planine tja do Save ali celo do Jadranskega morja. Tudi Italijanom se dopađe naše mineralno bogastvo v Idriji in Trbovljah.

Emigracija živi v svobodnem svetu. Svoboda pa zahteva samopremagovanje, če ne, se izprevrže v razbrzdanost. Svoboda daje tudi prosto pot tisti najprijetnejši človeški sposobnosti, ki se imenuje domišljija.

Nikomur se ne sme braniti, če glede bodočnosti slovenskega naroda v domišljiji zida gradove v oblake in če že kot rezervni Mojzes pelje emigracijo v stoodstotno suvereno, obljubljeno deželo pod Triglavom, katere meje bodo Slovencev vsaj za 99 let sveto zajamčene in podpisane od vseh Nemcev in Italijanov in Madžarov. Ker pa je že v prejšnjem stoletju trdil hrvaški politik Starčević, da Slovencev sploh ni, da smo le planinski Hrvati, bi bilo pametno že tu postaviti na čisto, ali smo mi planinski Hrvati, ali pa so Hrvati nižinski Slovenci.

Nič ne škoduje Slovencev tako emigrantsko politiziranje, a še manj more to škodovati tisti trdi realnosti, ki se imenuje Jugoslavija. Škoda je le, da se cepijo duhovne sile. Bolje bi bilo, da bi jih obrnili v prid skupnim slovenskim interesom v tujini.

Močno pa je škodljivo, če se s protijugoslovansko in protisrbsko propagando zbuja v ljudeh, ki hlepe po naši zemlji taka upanja, kakor so jih imeli tisti italijanski oficirji v Ljubljani na Veliki teden leta 1941, ki nikakor niso mogli razumeti, da jih ne smatramo za osvoboditelje, ker so nas vendar osvobodili srbskega jarma.

Vsi starejši vemo, da se je v Jugoslaviji, od njenega rojstva do danes, marsikaj zgodilo, kar bi vsi raje videli, da se ne bi! A vseeno je in ostane

Jugoslavija naša domovina in katera izmed današnjih močnih in uglednih držav se je že konsolidirala v svojih prvih petdesetih letih?

Zvesti slavnim graditeljem slovenske bodočnosti iz deklaracijske dobe smo dolžni storiti vse, da bo mlajši rod cenil njihove v trdem boju pridobljene državniške izkušnje in prav razumel svarilni del njihove oporoke, kateri so bili tudi oni do zadnjega zvesti in ki se glasi:

IZVEN JUGOSLAVIJE SLOVENCEM ŽIVLJENJA NI!

ZA ZGODOVINO

Gen. Leon Rupnik

MOJE ZADRŽANJE PRED IN MED DRUGO SVETOVNO VOJNO

(KONCEPT)

(Nadaljevanje)

IV.

V domovini

Od svojega 10. leta sem v dobi nad 50 let živel samo 6 let v svoji slovenski domovini. 4 izmed teh let pa tudi niso pripadala moji ožji domovini, ampak službi, ki sem jo kot vojak moral opravljati v vsej Jugoslaviji. 2 leti sem bil v šoli.

Do resničnega užitka svojega domovinskega raja in do svojih slovenskih rojakov sem prihajal le v kratkih tednih, ki so mi jih dovolili redki dopusti.

44 let je polnilo domotožje moje srce in če sem stal na tleh domovine, me je mučila zavest odtujenosti. Dobrih, plemenitih, marljivih, poštenih, snažnih, nepokvarjenih in ljubih ljudi, ki sem jih zapustil kot deček, seveda nisem več našel. Razvoj in napredek, uspehe, veselje, pa tudi trpljenje svojih rojakov sem zaznaval le od daleč in po tem, kar sem slišal.

In koliko trpljenja je prestala moja lepa slovenska domovina! — In prav sedaj, ko me je usoda pripeljala domov, se je trpljenje stopnjevalo do neslutnih bridkosti in bolečin!

1500 let je majhen slovenski narod biološko in narodnostno vzdržal stisnjen med svoje premočne sosede in se preživljal s trdim obdelovanjem svoje skope grude. Na severu in zapadu so ga v teku stoletij potiskali nazaj, ali pa ponemčevali in italijanizirali. Jedro Slovencev pa je vzdržalo in se v nacionalnem in kulturnem pogledu razvilo do pomembne višine.

V okviru Jugoslavije so Slovenci v Dravski banovini dosegli upošte-

vanja vredno stopnjo politične in kulturne svobode. Samo tako so mogli lažje prenašati teritorialno in narodnostno izgubo svojih bratov na Koroškem in Primorskem in upati na ponovno združenje.

Mojo najožjo domovino, kraljestvo mojih otroških let, predmet mojega domotožja, Primorsko in gozdnato zahodno Notranjsko, smo leta 1918 izgubili na račun Italije. Ta dežela je tedaj bila že 23 let moj osebni otrok bolečin, o čigar osvoboditvi in zopetnem združenju sem sanjal.

Položaj naroda in domovine je bil brezupen. Narod — njegova najširša plast kmetov, delavcev in dejavnih meščanov — je bil proti vmešavanju Jugoslavije v vojno. Bil je sicer proti Italijanom sovražno razpoložen in do Nemcev gotovo ne prijateljski, toda želja po miru je prevladovala, ker je tudi najbolj preprost Slovenec spoznal, da je vojna spričo položaja morala takorekoč blisovitec privedi do katastrofe. Kot osnovno razpoloženje je bila simpatija do zapadnih demokracij prisiljena ostati prikrita pod površjem; zakaj te so bile daleč in nezaznavne. Samo 27. marca 1941 je mlajše ljubljansko izobraženstvo gromko pozdravilo puč in pri tem dalo duška prijateljstvu do Anglije. Iz istih krogov se je priglasilo tudi mnogo prostovoljcev za vojsko. Ker so bili neizurjeni, so padli tako vojski kot zaradi svojega nediscipliniranega in politično samopašnega obnašanja tudi kmetom v breme in niso bili priljubljeni. Pač pa je na to, za vojno navdušeno otročad vrgel v oči v ozadju prežeči boljševizem in jo je znal pozneje vključiti v svojo igro, ko jo je zaslepil z rodoljubjem in nacionalizmom. Izrecno pa je treba poudariti, da so kmetje in delavci zares upali na nek novi družabni red, ki so ga pričakovali od Nemčije za vso Evropo. Za Jugoslavijo je bilo to toliko bolj razumljivo, ker je socialna zakonodaja v državi popolnoma odpovedala.

Po že opisanih vojnih dogodkih postane umljivo, da je bila vojna za slovenski del Jugoslavije po 4 dneh že končana. Neposredna vojna furija je bila deželi prizanesena. Ni bilo razdejanj in skoro nikakšnih izgub. Na ozemlju Slovenije in Hrvaške obkoljene vojake so Nemci in Italijani kratkomalo poslali domov, pri čemer niti na razorožitev niso prestrogo pazili. Samo v neposrednem boju v Srbiji ujete Slovence so prepeljali v Nemčijo, odnosno v Italijo. Bilo jih je sorazmerno malo.

Kakor pa je vojna kot taka prizanesla deželi in narodu, tako je postala za slovenski narod katastrofalna v političnem pogledu.

Čeprav slovenski narod ni imel niti najmanjše krivde za puč in za vstop Jugoslavije v vojno, je postal grešni kozel in je moral za vse Jugoslovane poplačati nevšečnosti, ki jih je puč povzročil osnim silam.

Slovenski narod so kratkomalo razčetverili. Največji del slovenske domovine t. j. Gorenjsko in Spodnjo štajersko so si prisvojili Nemci. Sam Hitler je v Mariboru dal navodilo: „Napravite mi deželo zopet nemško!“ Dokaz, da sam ni bil preveč podkovan v narodoslovju, ali pa so ga namenoma zapeljali. To zadnje so pozneje pripisovali kot zavestno laž štajerskemu gauleiterju Ueberreiter-ju, ki se „ponemčevanja“ namreč ni mogel nikoli zadosti nasititi in se je te laži trdokorno oklepaj še takrat, ko

je že tudi najbolj zagrizenim Vsenemcem postalo jasno, da sta bili Štajerska in Gorenjska slovenski in sta slovenski tudi hoteli ostati. Deželica onstran Mure (Prekmurje) je šla k Madžarski. 2—3 občine so postale del Hrvatske. Italija je sedaj dobila k že 1918. leta anektiranim predelom še preostali ostanek slovenske domovine s slovenskimi prebivalci, ki so skupaj z begunci šteli nekako 350.000 duš, pa z nekako 10—15.000 duš močno nemško manjšino v Kočevju in okolici.

Po mojem mnenju je ta zdrobitev malega slovenskega naroda pomenila njegov zgodovinski in narodnostni konec. Tudi njegovi biološki propasti je bil položen temelj; in moj ubogi mali narod bi moral biti v najkrajšem času črtan iz seznama evropskih narodov.

Muke, ki sem jih trpel v svoji notranjosti, je pač komaj mogoče popisati. V teku časov je kajpak takorekoč brez sledu izginilo že veliko tudi mnogo večjih narodov; toda to spoznanje ni niti najmanjša tolažba za človeka, ki je v svojem narodu vsaj čustveno zakoreninjen. Bil sem blizu obupa; toda zbral sem se in se nisem izdal. Konec in zmagovalci te vojne so kljub skoraj neverjetnim nemškim uspehom ležali še nekje v temni bodočnosti. Boj se je sicer razvijal samo v Evropi, toda bilo je že zaznavno, da se bo požar raztegnil še daleč. V taki razširitvi skrite možnosti pa so vzbujale upanje, da bo zmagovalec končne bitke — pa četudi bi to bila Nemčija — že zaradi nujnosti dolgega miru, ki bo po tem strašnem času razdejanja in uničevanja brezpogojno potreben, moral biti pravičen tudi do malih narodov. Toda to upanje se je nagibalo v obup, če sem pomislil na možnost, da bi boljševidem, čakajoč na medsebojno izčrpanje vojujočih se strank, lahko to vojno z orjaškimi silami rdeče sovjetske armije obrnil v splošno, komunistično svetovno revolucijo. Ta možnost — da, celó verjetnost —, pred katero je nas Jugoslovane že leta nadvse prepričevalno in neumorno opozarjal srbski politik **Dimitrij Ljotić**, je moje razpoloženje lahko potopila v bojazen.

Takrat pa se je — dne 3. maja 1941, ko sem bil še konfiniran v Celju — pripetil dogodek, ki me je notranje spet povzdignil in na novo okrepil moj prirojeni optimizem, ki je bil že hudo omajan. Italija, od katere sem to najmanj pričakoval, ker je vendar že nad 22 let na nezaslišan način delala nasilje in italijančila mojo najožjo domovino, je dala majčkenuemu ostanku slovenske domovine, ki si ga je prisvojila kot Ljubljansko pokrajino (Provincia di Lubiana), nekakšno ustavo, katera je Slovincem jamčila jezikovno in kulturno avtonomijo.

Ni bilo veliko, kar nam je dala fašistična Italija; toda bilo je dovolj, da sem spremenil svojo sodbo v prid Italije in na škodo Nemčije. To tem bolj, ker je Nemčija v delu Slovenije, katerega si je prisvojila, brez vsake osnove vpeljala režim nasilstev in preganjaj, ki ga tudi z neumnostjo nacističnih funkcionarjev, kateri so se smatrali „nadljudje“, ne bo mogoče nikoli opravičiti. Nasprotno pa so se skraja Italijani v Ljubljanski pokrajini vedli še kar dostojno. Da je italijanski visoki komisar **Emilio Grazioli** imel najboljšo voljo, da bi z ostankom Slovenije postopal pravično in ji dal

neomadeževano upravo, najbrž ne bi mogel osporavati tudi najbolj strog italofob.

Jaz osebno sem se krčevito oprijemal te malenkostne avtonomije. Smel sem biti Slovenec; moj narod še ni bil izbrisan iz seznama narodov. Vse bi morali storiti, da bi ta zadnji ostanek slovenstva ohranili pri življenju. Največja enotnost in disciplina na znotraj, napram Italijanom pa navidezna lojalnost in trezno vedenje so postale začasno najvišje zapovedi naše samoohranitve. Vsak resnično v narodu zakoreninjen, nacionalno in socialno pošteno misleči Slovenec bi moral sprejeti to začasno najvišjo zapoved in temu odgovarjajoče ravnati. Samo na ta način bi se v teku prehitavajočih se velikih zgodovinskih dogodkov lahko odprle in bile izkoriščene možnosti za ohranitev in povzdig vsega slovenskega naroda.

Za to pozvani slovenski voditelji bi morali razpelagati z najvišjimi političnimi in diplomatskimi krmarskimi sposobnostmi, da bi na vseh koncih razpokano majhno slovensko ladjico iz mednarodnega viharja, ki se očitno ni hotel poleči, končno vendarle pripeljali v rešilno pristanišče.

Dotedanjo slovensko politiko sem poznal le čisto površno: toda trdno sem veroval, da bi iz šole mož kot so bili **Korošec**, **Janez Ev. Krek** in **Kulovec**, vendarle morali priti ljudje, ki bi bili dorasli obupnemu položaju, v katerem se je znašel naš ubogi, mali narod.

Meni je politika pomenila isto kot spozek led. Doslej sem se politično udejstvoval le kot vojak in izvrševalec dolžnosti — proti boljševizmu. Daleč, daleč od tega, da bi na kakšno politično udejstvovanje le pomislil, sem se kot najstarejši aktivni častnik trudil izključno za to, da bi povezal svoje v Ljubljani živeče brezposelne poklicne tovariše — častnike in podčastnike —, jih varoval pred nepremišljenostmi, se zanje zavzemal pri italijanskih oblasteh — in predvsem, da bi jim izposloval podpore, da bi tako vsaj za silo lahko živeli. To je kajpak bila sila težka in nevhvaležna naloga. Čeprav je bil visoki komisar še dokaj uvideven čovek in nam poklicnim vojakom resnično naklonjen, sem vendarle moral tudi pri njemu podrejenih mestih in prav posebej pri vojaških oblasteh delati bolj globoka priklone, kot je bilo zame primerno. Moji častniki pa so po eni strani zopet verovali, da je bila moja sama po sebi umevna dolžnost, da si zaradi njih dovoljujem vsa ponižanja; po drugi strani pa so mi očitali, da z Italijani stojim v preveč dobrih odnosih, kar mi je zopet prineslo sumničenja, da sem bil tudi sam fašist in izdajalec.

Brezposelnost jugoslovanskih poklicnih vojakov je rodila najhujše posledice. Ker sem to predvideval, sem opozarjal in prosil italijanske oblasti, da bi častnikom in podčastnikom preskrbele neko koristno zaposlitev; sicer bi bili izpostavljeni vsem mogočim destruktivnim vplivom, posebej pa komunističnim agitatorjem.

S svojim posredovanjem pa sem dosegel ravno nasprotno od tega, kar sem hotel. Namesto da bi ostali pod visokim komisarjem, ki nam je bil naklonjen, smo prešli pod nadzorstvo vojaških oblasti, česar prva posledica je bila, da so nam bile okrnjene naše denarne podpore, ki nam jih je

Ko so se najvišji predstavniki slovenskega javnega življenja s prezidentom gen. Lesnom Rupnikom na čelu poklonili žrtvi mrtvih junakov na Orlovem vrhu slovenske prestolnice, so zavezali pozne rodave zanamcev k zvestobi za tiste najvišje ideale, za katere so padli ti in vetrinjski junaki na mrtvi straži svobodoljubnega človeštva. Zato je naša žalost naš ponos, ki raste iz leta v leto, ko se spominjamo žrtev, zaradi katerih bo slovenski narod nekoč slaven, ker je bil narod prvoborcev za Boga — Narod — Demovino.

Grazioli dodelil skoro v polni višini jugoslovanskih plač. Tako s svojimi družinami zares še za silo nismo mogli več živeti in smo se morali neka-ko prerivati s prodajo tega, kar smo imeli.

Pri skrbi za svoje tovariše in družino kajpak nisem imel časa, da bi se lahko mnogo zanimal za javne zadeve. Toliko časa pa sem le našel, da sem lahko premišljeval o katastrofi Jugoslavije, pa o njenih vzrokih in posledicah. O velikih svetovnih dogodkih so me orientirale postaje radijskih oddajnikov vsega sveta. O razporeženju in dogodkih v sedaj slovensko avtonomni „italijanski“ Ljubljanski pokrajini so me poučevali tovariši, predvsem pa moja dva sinova in oba zeta.

Svoje misli o vzrokih propada Jugoslavije sem poskušal celo zapisati, da bi si tako za slučaj potrebe pripravil osnove za moje osebno zadržanje, pa tudi — če bi moralo tako biti — za svoje delo v korist slovenskega naroda.

Takrat še nisem imel pojma, pa seveda tudi ne najmanjše želje, da

bi me usoda mogoče utegnila potisniti v kakršnokoli vlogo pri delu za slovenski narod.

Toda strašna nesreča, ki je nezasluženo zadela moj narod, je prebudila mojo narodno zavest. Ta me je opozarjala, da ni bil v skrajni nevarnosti samo nacionalni, ampak zares tudi biološki obstoj Slovencev. S padcem mojega naroda v izginotje iz zgodovine smo bili obsojeni tudi jaz, moja družina, sinova, hčerki in vnuki, da postanemo renegati enega izmed sosednih narodov, pa da nečastno in brez sledu izginemo kot „Ruppini“, „Ruppenegg-i“, ali v najboljšem slučaju kot „Rupnikovići“...

Pripadal sem že drugi generaciji rodu, ki je postal nezvest zemlji, katero je obdelovala dolga vrsta njegovih kmečkih prednikov. Moj ded z očetove strani je bil še kmečki veleposestnik, ki je volil v avstrijsko gosposko zbornico (virilska volilna pravica) in je imel svoj lastni lov. Tudi ded moje matere je še bil kmet. Moja prva, pokojna žena je bila vnukinja kmeta; moja druga soproga izhaja iz ruskega zemljiškega deželnega plemstva. — Generacija pred menoj z očetove strani se je zemlji odtujila. Vsi fantje so hoteli biti „gospodje“, da so potem kot državni uradniki in državni uslužbenci umirali nezadovoljni. Preveč pobožnjaške ženske so izginile v samostanih — skupaj s svojo dediščino...

Šele sredi največje narodove nesreče se je v meni nenadoma zopet prebudila kmečka zavest, ki je dremala že dve generaciji. Na to sem navezal svoja opazovanja o zgodovini in usodi svojega slovenskega naroda. Rešil se je lahko samo z jekleno skalitvijo vseh svojih pozitivnih kakovosti. Te kakovosti pa je ohranil predvsem naš kmečki stan, ki je že 1.500 let žilavo držal našo domačo grudo spričo vse vrste sovražnikov. Ta stan, ki narod ohranja, pomlajuje, brani in hrani, pa hvala Bogu predstavlja 65% vsega prebivalstva. Tudi najboljši, še ne pokvarjeni del našega izobraženstva izhaja skoro izključno iz njega. Našemu kmetu, ki je po narodi še iz poganskih časov globoko veren in Bogu vdan, je katoličanstvo postalo narodna vera. Njegovi duhovniki, ki so globoko zakoreninjeni v grudi, iz katere tudi skoraj 100% neposredno izhajajo, so postali tudi najbolj zvesti čuvarji naših nacionalnih, socialnih, gmotnih in kulturnih narodnih dobrin.

V Slovenski ljudski stranki (klerikalni), kot veliki večinski stranki slovenskega naroda, je ta narodna struktura tudi našla svoj pravi politični izraz in je zato pravzaprav bila resnično pozvana, da v tem najtežjem času vzame usodo naroda v svoje roke. Žal je stranka v najbolj usodnih dneh odpovedala. Zaradi strankarsko-političnih in državnih zmešnjav v Jugoslaviji že prej degenerirana, je tik pred narodovo katastrofo izgubila še svoja najboljša voditelja — dr. Koročca in dr. Kulovca. — Namestnika ni bilo. Povprečneži iz njenih vrst položaju niso dorasli.

(Sledi.)

SVOBODNI SVETA, ZDRUŽITE SE! ZA BOGA — NAROD — DOMOVINO!

NA OKOPE

(Ob 25. obletnici prvega oboroženega nastopa)

Mrzla Velika noč leta 1942 je zaznamovala prvo obletnico okupacije. Pomladansko sonce kar ni moglo ogreti razbičane slovenske zemlje, slovenski človek je v strahu čakal, kaj bo prinesel naslednji dan.

Eno samo leto okupacije je slovenski narod dobesedno potisnilo ob steno — na rob prepada. Zaporji so bili natrpani in vedno večje število je bilo onih, ki so bili odpeljani v koncentracijska taborišča. Rab, Gonars, Palmanova, Rinicci, Mathausen in drugi kraji so utisnili v slovensko dušo neizbrisni pečat.

Niso še utihnile novice o talcih in o preseljevanju slovenskih ljudi na Štajerskem in Gorenjskem, ko se je nad ubogim narodom pojavila nova kuga — komunistična revolucija. Komunisti so izbrabili tiste najtežje trenutke okupacije in zabodli nož v hrbet svojemu lastnemu narodu. Najprej so roko v roki z okupatorjem poskrbeli, da je čim več zavednih ljudi odšlo v internacijo. To uničevanje se jim je zdelo prepočasno, kajti zavedali so se, da je prišel njih čas in edinstvena možnost, izvesti komunistično revolucijo. Poslali so v akcijo teroristične trojke in začeli z načrtnimi umori po mestih, trgih in vaseh. Prva žrtev je padla že februarja 1942, tem so sledili številni umori marca in potem v naslednjih mesecih. Padali so narodovi predstavniki, padali starčki, mladeniči, žene, dekleta in otroci.

Strah pred to novo kugo je razjedal telo in dušo našega človeka. A najhuje je bilo, da ni bilo pomoči, nikjer zaslombe, kot da je prišel sodni dan.

Zavedni Slovenci so že leta 1941 začeli pripravljati načrt za upor proti okupatorjem. Te priprave so bile silno previdne in zelo počasne, računajoč na dolgo dobo vojne.

Sredi teh priprav pa je udarila strela, ko so se pojavile komunistične teroristične trojke in pa edinice lažne OF v slovenskih gozdovih. Dobro pripravljena maska, pod katero se je skrila komunistična partija, je uspela in prevarala marsikaterega zavednega Slovenca. Organizatorji upora proti uničevalcem slovenskega naroda so bili tedaj prisiljeni podvzeti drastične ukrepe in postaviti na teren oboroženo silo, ki bo branila narod pred popolnim uničenjem.

Predaleč bi morali seči in predolg bi bil opis, če bi hoteli zajeti vse dogodke v zvezi z organizacijo prve oborožene narodne skupine. Dejstvo pa je in ostane, da nas je čas prehitel in nismo bili v stanju tedaj postaviti sile, ki bi bila kos komunističnim morilecem in ki bi mogla iste že v kali zatreti. Kako počasne so bile priprave za upor, najdramatičneje potrjuje dejstvo, da nismo bili v stanju v prvo bojno skupino poslati več kot borih 17 mož, večina katerih je bila brez strokovne vojaške izobrazbe in brez izkušenj.

Zavedati se moramo, da so komunisti tedaj bili v mnogo boljšem položaju. Imeli so za seboj mogočno organizacijo partije in ga kaire, ki so bili izvežbani za revolucionarno delovanje. Komaj dobro minula revolucija v Španiji je bila za mnoge slovenske komuniste bogata terenska šola, ki jim je prišla kot nalašč. Dalje, komunistom ni bilo mar, koliko ljudi bo padlo, ni jim bilo mar, kako bo narod trpel, kajti pred seboj so imeli samo en cilj — priti na oblast in to za vsako ceno.

„Sedaj ali nikoli,“ je bilo komunistično geslo in vodilo!

Takoj po Veliki noči so organizatorji prve ilegale odšli na Dolenjsko, da zberejo prostovoljce za formacijo odreda. Povsod so naleteli na težave. Ljudje so bili zbegani in prestrašeni pred komunističnim terorjem in zato tudi silno nezaupljivi do vsakega, kdor je skušal organizirati oborožene skupine. To nezaupanje in strah pred komunističnimi in okupatorjevimi represalijami je naše ljudi držalo v pasivnosti in neodločnosti. Več kot mesec dni je trajalo od začetka poskusov pa do formacije prve skupine, ki se je končno le formirala v odredič 17 mož z vsaj zasilno oborožitvijo.

Ta počasnost in neodločnost pa je imela posledico v tem, da so komunistični terenci izsledili prvo zbiralno taborišče in napeli vse sile, da bi uničili to enoto. Partizanski odred sicer ni zajel te skupine, toda v jezi se je maščeval nadnimi, za katere je vedel, da so šli tej skupini kakorkoli na roko. Zopet so padle nedolžne žrtve, o katerih komunisti še danes pišejo v svojih izmišljenih in zlaganih podatkih (kot v knjigi Sv. Urh), da so pobiti bili organizirani in povezani s prvo ilegalno narodno skupino; celo jih imenuje četnike.

Prva ilegala, skupina 17 mož, med katerimi so bili trije oficirji, je v noči od 17. na 18. maja 1942 točno ob polnoči odšla iz zbirališča preko Sv. Urha in preko Ljubljanskega barja, ilove gore, v smeri proti Gorjancem — v zibelko partizanstva.

Težnja je bila pot te sedemnajstovice, ki je že peti dan po odhodu iz zbirališča doživela svoj prvi ognjeni krst. Da ni bilo v edinici hladnokrvnega kapetana Dobrivoja Vasiljevića-Iztoka, ki se je znašel tedaj, ko je nad 100 partizanov pri Starem gradu obkolilo to nebogljeno enoto, bi že tedaj bilo konec prve ilegale, ki so deloma z zvijačo, deloma z borbo pognali napadalce v beg in se rešili sigurnega pogina.

Koliko borb je sledilo tej prvi, nihče ne ve točno; toda vrstile so se druga za drugo in vsaka je bila srditejša od prejšnje. Sedemnajstovica borcev je v 14. dneh uspešno dosegla svoj cilj — Gorjance in tedaj imela za seboj tako borbe z italijanskim okupatorjem kot s partizani. Nič več niso bili taško nebogljeni ti borci kot so bili tistega 17. maja, ko so odhajali iz same okolice bele Ljubljane. Dozoreli so, ker je tako veleva ukaz in so dozoreli v najkrajšem času. Niso prišli v Gorjance, da bi iskali zavetja v tem mogočnem pogorju; prišli so, da izpolnijo nalogo, ki jim je bila poverjena. Takoj po prihodu so začeli z akcijami in te akcije stopnjevali iz dneva v dan zlasti še tedaj, ko so sredi junija dobili prvo okrepitev s prostovoljci iz Mirenske doline.

Kadar bo bodoči zgodovinar zapisal objektivno sliko medvojnne dobe,

se bo nujno moral ustaviti tudi ob prvih borcih. Moral bo zapisati, da je skupina uspela in se obdržala na terenu zato, ker so v njej bi: fantje — zavedni Slovenci, prežeti z idealizmom in neskončno ljubeznijo do svojega naroda. Bili so pripravljene na vsako žrtev, borbo in smrt na okopih, da bi slovenski narod dočakal boljše dni. Borili so se in padali, tako bo zapisano v analih naše zgodovine. Njihovi drzni in uspešni podvigi proti okupatorjem in Osvobodilni fronti so bili edinstveni. Sredi mogočno se razvijajočega partizanstva so uspevali in zadajali težke udarce številčno mnogo močnejšemu sovražniku. Če bi analizirali borbe, kot so to npr. pri Starem gradu, Ratežu, Smolenji vasi, Vinjem vrhu, Stojdragi, Gracarjevemu turnu, Št. Rupertu, na Kuki, Trebelnem, pri Stari žagi, pri Mihovem; na Zajčjem vrhu, Dolžu, pri Prečni, na Trški gori, Škocjanu in še in še, bi videli da so nekaj edinstvenega v zgodovini borb. Ti spopadi so bili izraz silne volje neizpodbitne vere dobojevati svobodo slovenskemu narodu, zato fantje niso hoteli niti mogli poznati umika.

Prebivavci v okolici Prečne so pričeli, kakšen strah je zajel partizanstvo po borbi nad vasjo, kjer so naši idealisti v kratkem jurišu potolkli ves partizanski bataljon in to v tisti dobi, ko so bili na višku svojega razvoja.

Kdor je poznal fante iz prve bojne skupine, ta more razumeti, zakaj je bila akcija uspešna. Čudovito, bili so fantje vseh slojev in poklicev; bili so kmečki sinovi, študentje, delavci, obrtniki in oficirji. Izhajali so iz vseh mogočih strank in skupin, toda med njimi ni bilo nestrpnosti, ni bilo sovraštva in trenja. Bili so eno — boreci proti vsem sovražnikom slovenskega naroda. Boreci za narod in njegovo svobodo! To je bil edini njihov cilj.

Neizpodbitno dejstvo potrjeno so poznavalci tedanjih razmer pa je, da je prva bojna skupina bila praktično prepuščena sama sebi, da je bila skoraj tako brez moralne kot materialne podpore tistih, ki so tedaj imeli možnosti organiziranja te in drugih bojnih skupin, ki so ji sledile. Vendar je uspevala. Zaključek, kake uspehe bi dosegla, če bi imela vsestransko oporo tako v moštvu kot v materialu, ni težko narediti in ga potrditi s statističnimi podatki osnovanimi na objektivni analizi.

Od prve sedemnajstotice so padli skoro vsi. Nekateri že v ilegali: dva v borbi z Italijani, štirje v borbah s partizani, ostale smo potem srečevali v bataljonih Legije smrti in v udarnih edinicah slovenskega domobranstva.

Milan Kranjc, Dobriveje Vasiljevič, Drago Tomažič, Alojz Dežman, Polde Selan, Joško Jakoš, Franc Mihelič, Franc Kremžar, Franc Kadunc, Jareoslav Novak, Dušan Memetovič, Avgust Cirič, Ivan Gale, Neđin Mladen, Franc Nedoh, prvoborci, fantje nepozabni! Vi ste bili in ostanete mogočni svetilnik v naših borbah za svobodo slovenskega naroda. Vaše kosti so strohnele in počivajo v še vedno zasužnjeni domovini, toda Vaš duh živi in mogočno klije v srcih vseh svobodnih Slovencev. Ob tej 25. obletnici nastopa vam ponovno obljublamo, da bomo nadaljevali borbo za prodano prestest. Trdnica verujemo, da Vaša žrtev ni bila zaman in da bo ta nekoč obrodila svobodo. Verujemo! Vstali bodo novi borci, ki bodo Vaše delo nadaljevali in dobojevali zmago, ki je Vam bila odvzeta. Slava Vam, Slovenski junaki — prvoborci!

Slovenija — Jugoslavija ?

V slovenskih središčih v zapadnem svetu se vrši živahno razpravljanje o vprašanju, kakšna državna oblika bi bila najbolj primerna za slovenski narod v slučaju, da se zruši sedanji komunistični režim, ali vsaj liberalizira do tolikšne mere, da bi dopustil resnično svobodne volitve na področju sedanje Jugoslavije.

Vprašanje zajema tako širok krog oseb in organizacij, da se mu ni mogoče ogniti.

Slovenska država

Od vsega početka slovenske politične emigracije v letu 1945, je med Slovenci obstajala močna skupina ljudi, ki so zagovarjali in še zagovarjajo stališče, da je edino v popolnoma samostojni slovenski državi možno iskati rešitve slovenskega vprašanja.

To gledanje se je zlasti razširilo med inteligenco iz takomenovanega katoliškega tabora ter je dobilo svoj publicistični forum v listu „Slovenska država“, ki izhaja v Torontu, Kanada.

Sam pojav tega gibanja in vse večji porast te miselnosti med Slovenci v zdomstvu je treba smatrati za edino politično dejstvo slovenske emigracijske skupnosti. Slovensko državno gibanje je danes najbolj dinamična politična skupina slovenske emigracije.

Svoje argumente opira to gibanje predvsem na sledeče ugotovitve:

1. Kot narodu nam gre pravica do svobodne, lastne, narodne države.
2. Vse dosedanje državno-politične kombinacije, v katerih je živel, ali še živi slovenski narod, so se pokazale za nezadovoljive.
3. Slovenski narod mora posebej odklanjati državno kombinacijo s svojimi južnimi sosedi, ker v njej zanj in za njegov jezik obstaja še posebna nevarnost.
4. Slovenski narod je po svoji kulturni tradiciji tuj tradiciji južnih sosedov ter je zato mešanje obeh teh kulturnih tradicij lahko samo v škodo eni in drugi.
5. Slovenski narod je po svoji gospodarski zmogljivosti in sposobnosti daleč pred svojimi južnimi sosedi, zato je vsako sožitje teh narodov nujno izvajaro na škodo slovenskega naroda, ki mora s svojo gospodarsko storilnostjo podpirati manj razvite južne pokrajine.
6. Srbsko-hrvatski spor.

Te točke torej, ki niso vzete iz nobenega uradnega Slovenskega državnega gibanja, temveč jih je mogoče razbrati iz pisanja in izjav predstavni-

kov te miselnosti, predstavljajo temeljne argumente, s katerimi skušajo nosilci te ideje prepričati ostale Slovence o njeni pravilnosti.

Jugoslavija

Če je pojav Slovenskega državnega gibanja rajmočnejše politično dejstvo slovenske emigracije, potem je seveda dejstvo, da Jugoslavija danes že obstaja in da obstaja že skoraj 50 let, najmočnejše dejstvo slovenskega političnega življenja na sploh.

Zagovorniki kontinuitete Jugoslavije, ki so v emigraciji med Slovenci vsekakor v občutni manjšini, opirajo svoje argumente na sledeče točke:

1. Jugoslavije že obstaja.

2. Jugoslavija je še vedno najboljša in najbolj primerna politična in gospodarska erota za jugoslovanske narode: Srbe, Hrvate, pa tudi Bolgare in zlasti še za Slovence, ki so na treh straneh ogroženi od neslovanskih tujcev.

3. Diktaturi kraljevske Jugoslavije je sledila diktatura komunistične ne Jugoslavije; zato je treba nezadovoljstvo jugoslovanskih narodov pripisovati predvsem dejstvu, da ves čas obstoja države živi pod diktaturo in ne zgolj dejstvu, da živi v tej državi. Era diktatura ne more biti alternativa drugi diktaturi; resnično demokratska Jugoslavija pa do danes še ni bila uresničena in ta bi mogla zajamčiti politično, narodnostno in kulturno enakopravnost vseh jugoslovanskih narodov.

4. Jugoslavija kot taka odgovarja interesom zapadnih velesil (in po vsej priliki tudi interesom Sovjetske zveze); zato bo težko prepričati zaveznike, da jo je potrebno razbiti, če in kadar pride do neke rešitve spora med Vzhodom in Zahodom.

5. Poročila, ki prihajajo iz domovine, so pretirana in prikrojena mišljenju ljudi, ki jih prirašajo. V svojem jedru so prebivavci današnje Jugoslavije, kljub vsemu, naklonjeni kontinuiteti te države, kar naj bi potrdjevalo tudi vse večje število ljudi, ki se ob ljudskem štetju ali drugih podobnih prilikah označujejo za Jugoslovane in ne več za Srbe, Hrvate, Slovence ali Makedonce.

6. Glavna in brezpogojna opozicija ideji Jugoslavije naj bi danes prihajala iz hrvatskih emigrantskih krogov in ti naj bi bili popolnoma pod nadzorstvom in terorjem ustaških elementov, ki so izdali prvo Jugoslavijo.

Tudi te točke niso vzete iz kakšnega uradnega proglosa, temveč jih je mogoče zaslediti v pisanju listov, ki zagovarjajo idejo Jugoslavije, in v izjavah ljudi, ki se zanjo potegujejo.

Predno pa se ustavimo pri posameznih argumentih ene in druge strani, je potrebno podati sledeče:

Načelne ugotovitve

Razpravljanje o tem vprašanju zavzema med slovensko emigracijo vse širši krog in postaja vse bolj in bolj podobno sporu med nekdanjimi liberalci in klerikalci.

Ugotoviti in priznati pa je treba, da noben Slovenec, naj se prišteva k eni ali drugi miselnosti, ne dela tega zato, da bi svojemu narodu namerano škodoval.

Sovražiti, zapadati ali smešiti pripadnike Slovenskega državnega gibanja, ki smatrajo izkušnje preteklosti za dokaz, da je neka bodoča (tudi demokratična) Jugoslavija nemogoča, je zato prav tako nepravilno in škodljivo, kot proglašati za narodne izdajavce in izmečke tiste Slovence, ki še verujejo v idealni koncept Jugoslavije, za katero so morda oni sami, ali njihovih očetjev, doprinesli večje ali manjše žrtve.

Če se opirajo zagovorniki jugoslovanske kombinacije predvsem na dejstvo, da Jugoslavija že obstaja in da je zavezniki ne bodo razbijali brez vsakih pomislekov, potem je treba dati pripadnikom Slovenskega državnega gibanja pravico, da zase in za ves slovenski narod predvidevajo tudi možnost, da do Jugoslavije ne bo več prišlo, da bo razbita, ali da je narodi ne bodo več hoteli, da se za tako možnost pripravijo in usposobijo in v danem trenutku predložijo svoja preučevanja in predloge. Ne pozabimo, da da smo v svoji najbližnji preteklosti, ob koncu zadnje svetovne vojne, doživeli najtežji poraz in največjo tragedijo, ker v svojih računih nismo predvidevali tistega, kar je bilo popolnoma nasprotno našim upanjem in prepričanjem — da namreč zavezniki enostavno ne bodo dopustili zmage komunizma na naših tleh ter da zato politični oziri na medvojno zadržanje niso primarne važnosti.

Argumenti za in proti

Če se ozremo zdaj na prvi in glavni argument, naveden v prid ideje samostojne slovenske države, potem je treba jasno ugotoviti, da o njem ne more biti nobenega razpravljanja: kot samostojnemu narodu z lastno tradicijo, kulturo in jezikom, nam gre pravica do lastne države. Te pravice ne osporavajo tudi pristaši jugoslovanske rešitve slovenskega vprašanja; s tem dodatkom, da smatrajo, raj bi slovenski narod to svojo pravico podredil interesom višje politične skupnosti, to je: Federaciji jugoslovanskih narodov.

Ta višja politična skupnost pa bi seveda morala biti demokratičnega značaja; in s tem naj bi že tudi bilo odgovorjeno drugemu argumentu, navajanemu v korist ideje samostojne slovenske države.

V istem smislu bi bili rešljivi tudi 3., 4. in 5. argument, ker nobena dosedanja vlada jugoslovanske države ni bila demokratična v toliki meri, da bi enemu in drugemu narodu zagotovila popolno enakopravnost na političnem, kulturnem in gospodarskem polju.

Tako ostaja 6. argument srbsko-hrvatski spor kot edini, ki ga v slovenski emigraciji ni mogoče ne ignorirati, ne rešiti. Srbsko-hrvatski spor predstavlja največjo oviro vsakršni jugoslovanski kombinaciji in po vseh znakih sodeč, je čas edino, na kar se zagovorniki jugoslovanske ideje v tem oziru lahko naslanjajo, ako izvzamemo možnost, da je ta spor v emigraciji umetno vzdrževan, medtem, ko je v domovini v glavnem potihnil. To pa je seveda le možnost, verjetnost pa najbrž ne.

V plebiscitarnem letu 1944 se je slovenski narod odločil proti komunizmu, čeprav je ta odločitev morala dobiti oblike, kakršne je narekovala okolnost sovražnikove okupacije, katero so rdeči rokovnjači izkoristili za krvavo revolucijo. Ohraniti si življenje med dvema ognjema, živeti po izročilu visokih idealov prednikov, to je bila edina „visoka politika“, ki jo je takrat slovenski narod razumel, vse drugo je bila hazardna špekulacija, ki jo je moral prav ta narod tako drago plačati z izdajo svojih najboljših sinov v Vetrinju.

Pri tem je treba opozoriti na pogoste izjave srbskih predstavnikov, da so, ali da še upajo na slovensko posredovanje v tem sporu, da pa ni zadržati nobenih znakov, da bo do takega posredovanja sploh kdaj prišlo. Jugoslovansko usmerjeni Slovenci, pa tudi Srbi sami zato svojemu prepričanju najbolj škodujejo prav s svojo pasivnostjo v tem najbolj bistvenem vprašanju.

Ob problemu srbsko-hrvatskega spora pa seveda nujno oblede tudi vsi ostali argumenti, navajani v prid jugoslovanske rešitve slovenskega vprašanja.

Zaključek

Iz vsega tega nujno sledi, da je sicer popolnoma mogoče, da se posamezni Slovenci ali celo gotove politične grupacije, opredelijo za eno ali drugo rešitev, da pa je enako popolnoma nemogoče, da bi se organizacija

takega zračaja in takih namenov, kot je ZDSPB TABOR, uradno opredelila za eno ali drugo rešitev in s tem tvegala notranjo neenotnost na področju, ki se je ne tiče neposredno.

ZDSPB TABOR je o tem že zavzela načelno stališče z resolucijo, sprejeto na 9. občnem zboru v Clevelandu, septembra 1965. Kljub temu je organizacija izpostavljena stalnim ugibanjem in domnevam in neredko se ji pripisuje mnenje, ki je v nasprotju z resnico in gotovo v nasprotju z že omenjeno resolucijo.

ZDSPB TABOR dopušča vsakemu članu organizacije, da se opredeli v tem vprašanju tako ali drugače, če s to svojo opredelitvijo ne moti delovanja organizacije v tiste namene, za katere je bila ustvarjena, a nimajo nič skupnega z vprašanjem: Slovenija — Jugoslavija.

Ne gre pri tem za izmikanje temeljnim vprašanjem slovenske emigracije ali celo slovenskega naroda. Dokler je na oblasti sedanji režim, ni dosti verjetno, da bo slovenski narod o teh vprašanih sploh razpravljal na nekem odprtem forumu.

Tudi ni mogoče iz teh razlogov ali vsled takega stališča organizirati enotno označevanje za „sračje gnezdo“, ki ne ve, kaj je in kaj hoče. Dejstvo je in ostane, da to „sračje gnezdo“ predstavlja doslej največjo in edino masovno organizacijo zdomskih Slovencev ter da v njej lahko sodelujejo in odločajo Slovenci različnih političnih pogledov tudi v vprašanju: Slovenija — Jugoslavija.

Ugotoviti je tudi treba, da kljub različnim govoricam, ki trdijo drugače, ne pristaši Slovenskega državnega gibanja, ne jugoslovansko usmerjeni člani organizacije ali njenih odborov, ne izvajajo nikakega pritiska, da bi se organizacija opredelila po njihovem prepričanju. V organih organizacije so se že in se še bodo vršile razprave in debate o tem vprašanju, vendar bodo ta razpravljarka ostala na višini prijateljskega razgovora tudi takrat, kadar se pojavijo jasne razlike v gledanju.

Člani in vodstvo organizacije si morajo zato prizadevati, da v svojem krogu ustvarijo in vzdržujejo tako ozračje, ki bo omogočilo demokratsko debato o tem vprašanju in usposobilo članstvo za to, da bo brez ozira na svojo opredelitev, vselej in povsod branilo osnovne in neodtujljive pravice slovenskega naroda.

NE POZABITE, DA VAŠ TABOR NIMA ZA SEBOJ POLITIČNIH ORGANIZACIJ, KI BI PLAČEVALE NJEGOVE DOLGOVE! — SVOJ TABOR VZDRŽUJETE SAMO VI, NJEGOVI ZVESTI BRALCI. PORAVNAJTE ZAOSTALO NAROČNINO PRI ZASTOPNIKU, KI VAM GA DAJE! SAMO TAKO BOSTE LAHKO PREJEMALI TA NAŠ EDINI ZARES DEMOKRATIČNI GLASNIK V ZDMSTVU ŠE NAPREJ. ZVESTOBA ZA ZVESTOBO!

ZAHOD IN AKTIVNA KOEKSIŠTENCA

(Münchenska ISKRA prinaša v št. XVIII/385 z dne 15. 3. 1967 pod gornjim naslovom močno aktualen članek, ki ga je napisal njen urednik **Ratko Parežanin** in iz katerega povzemamo naslednje pomembne navedbe, da bodo služile našim bralcem širom zemeljske oble kot orožje za njihovo nenehno borbo proti komunizmu — v svetu, ki se še pusti poneumljati. — Op. ur.)

V tej „zlati“ dobi aktivne koeksistence so mnogi zahodni državniki in politiki — pa celo nekateri gospodarstveniki — mnenja, da bo sodelovanje Zahoda z vzhodnim blokom koristno predvsem na gospodarski ravni in da bo pripeljalo do počasnega „odmiranja“ starega komunizma. So pa kajpak na Zahodu tudi navadni ciniki, ki pravijo: Trgujemo sedaj s komunisti; izvlečimo iz njih čim več materialne koristi! Kaj se nas tičejo zaslužjeni narodi! Za nami pa lahko pride tudi potop!

Ni dvoma, da bodo komunisti storili vse za omamo, prevaro in izkoriščanje Zahoda tudi na ravni gospodarske koeksistence. Švicarski „Neue Züricher Zeitung“ z dne 11. 3. 67. je prinesel velik članek pod naslovom „Spremembe v gospodarstvu vzhodnega bloka“. Članek je pravzaprav prikaz petnajstih najnovejših del (iz leta 1966) izpod peresa samih gospodarskih strokovnjakov. V njem je z raznih gledišč prikazano sodobno gospodarstvo komunističnih dežel in težnja k sodelovanju z Zahodom. Vsi ti strokovnjaki prihajajo do zaključka, da se Zahod grdo vara, če misli, da se bo zaradi tega v komunizmu kaj spremenilo. Ni govora o resničnem liberalizmu, ne o opuščanju krutih komunističnih dogem. V tem trenutku so komunisti prisiljeni h gospodarskemu sodelovanju z Zahodom enostavno zaradi tega, da bi podaljšali svoj obstanek. Zahod računa da se v tem stanju politika zunanje trgovine komunističnih dežel „depolitizira“. Dejansko je to samo taktika; zunanja trgovina komunističnih držav bo ostala še za naprej to, kar je bila: „neposredni sestavni del“ njihove zunanje politike...

Po vsem tem, kar je komunizem dokazal na delu, odkar je zagrabil oblast v nekaterih deželah, mu je preostal kot edini še zaupanja vredni zaveznik in pomočnik takorekoč kot edini oslonec tisti Zahod ki ne vidi, Zahod, ki noče videti, Zahod, ki ničesar ne pomeni, Zahod, ki ne ve kaj je komunizem! Prav na to struno predvsem igra svetovni komunizem, ki ga podžigajo k svetovni revoluciji iz vseh središč enako! Peking in Moskva, Bukarešta, Tirana in Beograd — vsi komunistični centralni komiteji z njihovimi voditelji na čelu mislijo isto, mislijo in delajo samo to, kar jih je učil Lenin.

Naj tu navedemo samo nekaj napotkov in nasvetov Vladimirja Iliča Lenina, ki se predvsem nanašajo na aktivno koeksistenco.

V „Otroški bolezní komunizma“ (1920) Lenin pravi:

„Če je potrebno moramo izkoristiti vse mogoče prevare, pretkanosti in ilegalne metode; moramo biti pripravljene na prikrievanje resnice, — samo da se zrinemo v sindikate, da v njih ostanemo in v njih opravimo komunistično delo.“

V govoru pred strankinimi sekretarji v Moskvi (1920) je Lenin govoril:

„Trenutno smo med dvema sovražnikoma. Če je nemogoče, da bi obenem premagali oboje, moramo naše sile razdeliti tako, da naša sovražnika nahujskamo drugega proti drugemu; zakaj vedno zmaga tretji, kjer se lasata dva rokovnjača. Ko pa bomo zadosti močni, da zrušimo ves kapitalizem, ga bomo takoj pograbili za vrat...“

Ob četrti obletnici Oktobrske revolucije je Lenin rekel:

„Komunisti moramo izigravati državo proti državi. Ali s tem delamo zločin proti komunizmu? Nikakor ne! Zakaj mi to delamo kot socialistična dežela, ki vrši komunistično propagando, ki je primorana izkoristiti vsako priložnost, da postane čim prej močnejša...“

Leta 1920 Lenin komunističnim partijam sporoča:

„Vse dotlej, dokler ne boste zadosti močni, da bi lahko razpobili meščanske parlamente in vse ostale meščanske ustanove, ostanete vaša dolžnost, da delate v okviru teh ustanov!“

V „Otroški bolezní komunizma“ je Lenin rekel tudi naslednje:

„Največjo vdanost komunistični ideji je treba spraviti v sklad s sposobnostjo za vse potrebne praktične kompromise; treba je lavirati, paktirati, zavijati, izmikati se itd.“

V „Levem radikalizmu“ (1920) Lenin pravi:

„Močnejšega nasprotnika lahko premagamo samo, če napnemo vse sile, če najbolj pazljivo, najopreznije in najbolj modro izkoristimo vsako tudi najmanjšo razpoko med našimi sovražniki, če izkoristimo vsakršno nasprotje interesov med buržujskim raznim dežel, med različnimi buržujskimi skupinami in sloji držav, če izkoristimo vsakršno tudi najmanjšo možnost, da med njimi pridobimo vsaj enega zaveznika... Kdor tega ne razume, nima pojma o marksizmu in znanstvenem socializmu!“

Na istem mestu pravi:

„Koncesije ne pomenijo miru s kapitalizmom, ampak vojno na novi ravni. Namesto vojne z orožjem in oklopniki, vodimo gospodarsko vojno. Kajpak ima tudi ta vojna svoje težkoče in prinaša s seboj nove nevarnosti; toda prepričan sem, da jih bomo premagali.“

Ob četrtni obletnici Oktobrske revolucije Lenin meni:

„V revoluciji smo se naučili sposobnosti, da smo elastični, da smo v stanju našo taktiko spremeniti hitro in nenačoma, da ocenimo in upoštevamo spremenjene objektivne pogoje, da izberemo drugo pot k našemu cilju, če bi se dotedanja smer v gotovem trenutku izkazala kot reprikladna, kot nemogoča.“

V govoru na vseruskem kongresu (1920) je Lenin govoril:

„Izvojevali smo zmago, ker smo bili zedinjeni in ker se nam je posrečilo, da smo v taboru naših sovražnikov dobili zaveznike...“

O tem smo se, žal, najbolje prepričali na svojem lastnem primeru, na primeru našega naroda in Jugoslavije.

Samo še dve kratki Leninovi krilatlici:

„Revolucionar, ki ne zna združiti borbene forme z vsemi legalnimi formati, je zelo slab revolucionar.“

„Književnost in tisk sta najmočnejši orožji v razredni borbi.“

Če bi zahodni državniki, politiki, diplomati, izobraženci in časnikarji imeli stalno pred očmi samo teh nekaj Leninovih maksim, ki se jih komunisti pri svojem delovanju na ravni koeksistence strogo držijo, v marsičem politika Zahoda napram komunizmu ne bi bila takšna, kot se danes kaže.

Lenin je proglašal koeksistenco kot taktiko ne samo zaradi tega, ker naj bi bila primerna metoda za napade in nadaljna osvajanja na poti h komunistični revoluciji, temveč kot najbolj pripraven način za „zaščito lastnega obstanka pred uničenjem“.

Po Stalinu se nam zdi — in vsak dan bi za to lahko našli nove dokaze —, da je aktivna koeksistenca danes komunistom bolj potrebna za rešitev lastnega obstanka kot za nadaljnja osvajanja.

Narodi v komunistični sužnosti to vedno bolj jasno spoznavajo in zato vedno bolj ocenjujejo zadržanje Zahoda tako, kot zasluži... —

NAŠ BOJ NI KONČAN. — V VETRINJU SE JE PRIČELA SAMO NOVA FAZA. — NE POPUSTITI! TO SMO DOLŽNI SPOMINU NAŠIH PADLIH HEROJEV ZA BOGA — NAROD — DOMOVINO. BODIMO TRDEN ZID, OB KATEREM SE BODO RAZLETALI VSI MEHURJI KRATKOPETIH KOMUNISTIČNIH LAŽI, S KATERIMI LOVIJO LAHKOVERNE KALINE PREDVSEM NA ZAHODNI ZEMELJSKI POLOBLI! — BODIMO TERMITI, KI Z DROBNIM, NENEHNIM DELOM V VSAKEM OKOLJU RAZJEDAJO POŠASTNO ZGRADBO KOMUNISTIČNE PREVARE! — TO PRIČAKUJE OD NAS TUDI NAŠ NAROD, KI JE NAROD PRVOBORCEV ZA RESNIČNO SVOBODO ČLOVEŠTVA! — NA DELO TOREJ, TERMITI SVOBODOLJUBNEGA ČLOVEŠTVA!

TRI POSTAJE

Čutil sem dušo trpečo,
čutil domobranca predanega sem odločni glas:
Kamor greš ti — grem tudi jaz!!

Kamion zapeljal je med drevje...
Teharje — Hrastnik — Kočevje
Teharje — Hrastnik — Kočevje.

Čutil nekoč
sem grozoto noči, trpljenja in smrti
ko se demon razrdil je v sovraštvu in
jezi brez mere tja v pošastno noč.

Čutil sem krik domovine:
Kajn! Kje imaš brata — govori?!
Žalega nič mu ne stori!!!...
Mar sem jaz varuh njegov...
to noč je prišel domov!

Gledam še vedno jo...
procesijo mladcev razbičanih — zvezanih rok,
ko na morišče počasi pomika se
v strahotni Kočevski rog.

Slišim še danes iz hrastniške jame
žrtve zaklane hropeči glas:
„Bog vsemogočni usmili se nas...“

Kamion zapeljal je med drevje...
Teharje — Hrastnik — Kočevje.

Čutim utrip domovine:
Že davno je vse odpuščeno
a težko bo kedaj pozabljeno,
da je brat -- bratu zadal s kroglo svinčeno.

O domovina — posoda ljubezni brez dna...
Kot mati blagodušno, odpuščati in svoje otroke ljubiti zna...

Kamion zapeljal je med drevje...
Teharje — Hrastnik — Kočevje.

Oj Teharje — Hrastnik — Kočevje — tri postaje!!!
nad narodom našim sramotne izdaje...

Z radostjo v srcu čakam...
slutim in čutim, da daleč ni čas:
Ko dozórel bo sad mučeništva in smrti
sinov domovine, ki so padli za nas...

Čujmo bratje — prislunnimo!
z mislijo pobožne se v Teharje na božjo pot podajmo:

Bog moj dobri, Bog moj mili:
Morilca brata se usmili.
Mrtvim daj počitek večni:
Naj v Tebi bodo srečni!

Naj se zgodi Tvoja volja,
rod naš čuvaj in ohrani.
Daj, da bratskega pokolja,
nikdar več ne bo med nami..

Odpusti naše nam dolge
pregrešnih nas obvaruj zmot,
z ljubeznijo najlepšo napolni nam srce.

Kamion zapeljal je med drevje
Teharje — Hrastnik — Kočevje
Teharje — Hrastnik — Kočevje.

Stanetu Plešku za "V Senci Dolomitov" Hvala!

Po vsem tem vrenju in trenju ter včasih tako brezsmiselnem beganju; po tem divjem in neugnanem ustroju vsakdanjega življenja, na katerega mi v svoji slovenski skromnosti in mirni — skoraj zasanjani — ustaljenosti, nismo bili pripravljeni; po vsem tem pridejo od časa do časa tudi trenutki, ko se človek zavé samega sebe, ko srce v vsej žlovečnosti spet zakriči, ko misel poišče spet svojo začetno nit, ko se duša spet znajde v svoji svojski bitnosti in... ko človek med vsemi živimi in mrtvimi spet najde svoje brate in prijatelje.

V taki uri miru in samote spokojnosti, ob mislih na vse, ki tavamo po tujih zemljah; na vse, ki trohniijo kdo ve kje in ki so bili naši bratje, sem zbral številke Tabora in odprl strani, kjer je bila v odlomkih objavljena Staneta Pleška povest: V SENCI DOLOMITOV.

Razmišljam: je to zgolj zgodba, ali je to resničnost v obliki zgodbe? Je to samo slučajnostna povest, ki radi miselnosti in idejne usmerjenosti našega izseljenstva posega v protikomunistično borbo, ali pa je to resničnost in zgodovina našega obdobja, ki se pa radi pomanjkanja točnih virov in podatkov utesnjuje v okvir povesti, dasi prikazuje zgodovinsko stvarnost tiste tako nesrečne, a tako junaške slovenske dobe? Vem, da je to slednje in vem, da vsi vemo, da je tako!

Brez načelnega razmotrivanja, brez globokih filozofskih razmišljanj, na preprost „večerniški“ način, je Stane Pleško zastavil slovenski in svetovni zgodovini (po svoje spet zelo preprosto, a obenem za mnoge posameznike in narode) težko vprašanje: je borba proti komunizmu potrebna? In če je potrebna — zakaj? Je borba za svobodo, ki je borba proti zločinstvu komunizma — zločin? Kdor je znal ohraniti človečanski ponos; kdor je znal ustvariti v sebi dostojnega človeka — ta zazna to veliko vprašanje v Pleškovi zgodbi in ta najde prav v tej zgodbi tudi pravičen odgovor: borba proti zločinstvu, proti ropu, požigu in umoru, ni samo opravičljiva in upravičena, ampak je dolžnost, je zapoved, je ukaz!

„V senci Dolomitov“ je samo droben krajeven prikaz velikega trpljenja, ki so ga prestajali tisti dobri in preprosti podeželski ljudje, a ta droben prikaz nam ponazoruje vse velike zločine, vsa ubojstva, vse prevare komunizma, ki je enak v Sloveniji, v vsej ostali zaslužnjeni Evropi, na Koreji, na Kitajskem, v Vietnamu in tudi — v Južni Ameriki. Ta zgodba, ki ni samo zgodba, nam pove, da je komunizem zločin in prevara! Ta zgodba nam pove, da nihče, ako je še ohranil v sebi vsaj klice človečanskih in krščanskih prvin, s komunizmom sodelovati ne more in ne sme!

Stane Pleško: ne poznam Te in ker so med nami velike razdalje, Te verjetno osebno ne bom nikoli poznal. Vem pa, da si bil in da ostajaš vojak, protikomunističen vojak, brat in soborec nas vseh, ki ohranjamo

naše slovenstvo in našo načelno premočrtnost v Taboru. Kot tak, kot vojak, kot Tvoj domobranski brat, se Ti za Tvojo povest zahvaljujem. Ti veš in jaz vem: s tem nisi ustvaril nekega literarnega veledela, niti nisi še postal svetovno slaven pisatelj; a nam vsem (in predvsem našim slovenskim materam, ki Tabor tako rade prebirajo), si znova razgibal naša srca, ki se v žalosti sicer, a v ponosni žalosti spominjamo največje bolečine, a tudi največje slave slovenskega rodu: naših domobrancev! Na preprost a čudovito lep način (kajti včasih je največja lepota v veliki preprostosti), si vsem našim pobitim bratom postavil spomenik, ob katerem bodo poslej namesto sveč goreli spomini naših src!

Stane Pleško: za ta preprosto lep spomenik, preprostim, a velikim in silnim junakom — hvala in Bog Te živi!

A. Š.

Sokolski zbornik 1863 - 1963

Uredili: Janko Jazbec, Dušan Dimnik, Franjo Holy, Radivoj Rigler, Lado Lah, Milosav Vasiljević, Ivo Vušković in Jovan Vučković.

Izdal: Osrednji Odbor za obnovo Jugoslovanskega Sokolstva v svobodnem svetu.

Tiskala: Tiskarna "Vilko" S. R. L., Buenos Aires.
Buenos Aires 1966, Str. 302.

Ob stoletnici ustanovitve "Južnega Sokola" se je Osrednji Odbor za obnovo Jugoslovanskega Sokolstva v svobodnem svetu odločil, da izda "Sokolski Zbornik 1863 — 1963". — Ko je potem tudi objavil, da je delo zares v pripravi, v tisku, pred izidom..., je marsikdo, ki pozna naše zdomske razmere skomizgnil z rameni. Saj je to pomenilo pravo predrznost. Kako je pač mogoče pod objavljenim naslovom izdati nekaj resnega zunaj domovine? Od kod črpati gradivo in vire za dobo celih 100 let? — ko je potem lansko leto (1966) bilo objavljeno, da je knjiga izšla, smo to obvestilo sprejeli z veliko skepso, — ki pa je trajala samo dotlej, dokler nam knjiga ni prišla v roke.

Če je izid vsake nove knjige v zdomstvu dogodek, je ta bogato opremljena debela knjiga (302 strani!) velikega osmerca in povrhu še s kupom klišejev na finem ilustracijskem papirju uspeh, za katerega je potreba čestitati vsem, ki so bili pri njenem izidu udeleženi.

Če jo samo bežno prelistamo, se moramo vprašati, kje so izdajatelji v zdomstvu, kjer pač ne more biti govora o nekem urejenem arhivu, našli tolikšno slikovno in drugo gradivo? Zakaj resnično si ne moremo predstavljati, v koliko bi knjiga lahko boljše izpolnila svoje poslanstvo, če bi jo izdali v urejenih razmerah v domovini.

Ta fenomen si lahko razložimo samo, če se spomnimo, da smo pri vsej nepričakovanosti, s katero smo kot žrtve izdajstva svobodoljubnega zapada

morali zapustiti rodno grudo, vendarle uspeli prinesiti s seboj tako ogromen zaklad, ki ga navzlic romanju skozi čas in protivne okoliščine nismo potrošili in ki ga režimovci doma zaradi svojih grobih materialističnih osnov nikdar niso in nšedar ne bodo imeli: **Idealizem!**

Knjiga, ki leži pred nami, je namreč sad, ki ga je lahko rodil samo idealizem peščice sokolskih bratov v Argentini. Duh tega zaklada veje z vseh strani knjige; pa naj bo to kronika, zgodovinski prikaz, pričevanje, dokument, pesem, slika...

Ko bralec knjigo odloži, mora nujno pomisliti: Kako bo pač zgodovina ocenila dobo, v kateri so umirali za svoj žgoči idealizem ljudje s tako mogočnim vrelcem bratske vzajemnosti in domovinske ljubezni, ki se je razdajala od rožnih nasadov Bolgarije, pa preko našega sinjega Jadrana do vršacev Tatre, lebdela nad neskončno rusko stepo in plula preko Poljske do severnih morj, pa so potem njih preživeli ostanki morali hoditi z žigom izdajstva na hrbtu skozi zmeden čas...?!

Iz knjige namreč zvemo, da ga ni bilo dogodka v slovanskem svetu, pri katerem ne bi bil vedno na strani patriotizma udeležen Sokol, odkar je bil ustanovljen. — Tako je tudi sto let jugoslovanskega Sokola ena sama visoka pesem domovinske ljubezni in bratstva naših narodov, pa poleg tega v zmagah njegovih vrhunskih telovadcev njih afirmacija v velikem svetu. — Kakšen madež bo pač ostal v oceni naše dobe, in kakšno pričevalo si je zapisal rdeči komunistični režim, kjer je telovadnice, kjer so nekoč sokoli prižigali svoje rodoljubje in urili svoja telesa za viteško tekmovanje z drugimi narodi, spremenil — v skladišča?!

Tudi za tiste, ki smo Sokola sodoživljali še v domovini, je knjiga v marsičem pravo odkritje. Prav zato pa nam je tudi še danes tem bolj žal, da je bila ta v najčistejših idealih slovenskega čutenja spočeta organizacija tolikokrat ponižana v predmet političnih razračunavanj, kakor se tudi ne moremo znebiti mnenja, da ji je bilo „podržavljenje“ s prestolonaslednikom na čelu samo v oviro za še globlje zakoreninjenje in širši razmah v prosti tekmi sil. Zato morajo knjigo v odmaknjenosti časa prebrati predvsem tisti med nami, ki o Sokolu in njegovem poslanstvu mogoče niso imeli povsem pravičnega pojma.

Ni slučaj, da je komunizem v Jugoslaviji posvetil vso svojo razdiralno pozornost prav Sokolu. Saj so bila prav sokolska rodoljubna gesla tista, ki so v času preizkušnje lahko naletela pri narodu na največji odmev in jih je zato komunizem sklenil temeljito zlorabiti. Toda Sokol je tudi to preizkušnjo preстал častno; kar pričajo mučenci, ki so se v teku revolucije pod okupacijo slavno pridružili legijonu padlih za najvišje ideale svobodoljubnega človeštva.

Pri prebiranju knjige stopa vse to pred nas tako nezadržano, da nas prevzame. V kalejdoskopski pestrosti vznikajo iz zgodovine pred nas dogodki, trenja, osebnosti, stremljenja, uspehi, razočaranja, ki jih predvsem današnje dni ne smemo spustiti iz spomina.

Če je knjiga za generacijo sodobnikov v marsičem pravo razodetje, potem bi morala postati dolžno čtivo predvsem za naš mlajši rod. Zakaj

delo ni samo zapis v spominsko knjigo ob stoletnici največje skupne telesno-vzgojne in nacionalne organizacije vseh jugoslovanskih narodov. Saj je daleč preko tega namena ter postalo predvsem za to, zaradi dogodkov in njih rezultatov v skepto prisiljeno generacijo, gradivo za koristno proučevanje zgodovine naših in drugih slovanskih narodov, pa obenem tudi vodič skozi galerijo mož, ki so mogoče prav temu novemu rodu dali zgled in dokaz žrtvovanja svojih najboljših sposobnosti za velike naloge obrambe, zbližanja in skupne rasti bratskih narodov. Naj namreč gledanje na našo bodočnost v svobodi brez komunizma s tega ali onega državnopolitičnega zornega kota, značajna, jezikovna, zgodovinska, interesna sorodnost slovanskih narodov bo spričo neizbežne pričujočnosti drugih narodnostnih skupin ostala slej ko prej element, ki ga ne bi bilo priporočljivo prezreti.

Z izdajo zbornika so po vsem svetu razkropljeni jugoslovanski sokoli dokazali, da idealizem v službi visokih ciljev ne pozna ovir. Ob prebiranju svojega zbornika pa bodo na svetlih primerih iz častne preteklosti najlažje našli tudi pravo smer, kako zdomstvo izkoristiti, da bodo sami ali njih potomci v zvesti službi svojim narodom upravičili, kar jim je ob posvetitvi prapora sokolske čete Jasenice (okrožje Omiš) izrekel v spomin in opozorilo katoliški kanonik Don Frane Ivanišević, in kar so izdajatelji in uredniki postavili zborniku za motto: „Vi sokoli hodite po poti, ki jo je pokazal Kristus. Kakor se je On boril proti sebičnosti in laži, tako vi sokoli v svojih ciljih pričate in nosite to Kristusovo misel.“

Pi. Ka.

Črne, osmojene razvaline Turjaka so slovenski narod v letih preizkušnje nenehno opominjale, da ga pred komunizmom, ne morejo obraniti špekulacije in kompromisi, pa tudi ne visokodoneče deklaracije, ampak samo jeklena disciplina čustev in enotnost v zvestobi sebi samemu. To disciplino in enotnost pa je takrat nosilo samo naše dično, slavno slovensko domobranstvo.

Blagoslovitev Slovenske hiše v Buenos Airesu

V nedeljo, 7. maja, so Slovenci v Argentini imeli svoj veliki dan: blagoslovitev osrednjega slovenskega doma — Slovenske hiše, združeno s proslavo 50-letnice Majniške deklaracije.

Ta Slovenska hiša dokazuje, da smo še narodno zavedni, požrtvovalni, nesebični in zvesti svojemu narodu in veri svojih očetov, kajti potrebno je bilo vse to, da je osrednja Slovenska hiša dokončana.

Zastopnik argentinskih oblasti g. Raul Oscar de Seta in g. Božo Fink sta ob 11 odvezala argentinsko-slovenski trak ob vhodu ter na čelu zastopnikov in gostov odšla na dvorišče Slovenske hiše, kjer jih je sprejel g. msgr. Anton Orehar.

Potem, ko so počastili spomin žrtev II. svetovne vojne in komunistične revolucije, je g. msgr. Anton Orehar blagoslovil Slovensko hišo.

Sledila je koncelebrirana sv. maša, ki so jo opravili slovenski dušni pastirji.

Na popoldanskem delu slavlja so predstavniki slovenskih domov, organizacij in društev ter ustanov izrekli g. msgr. Oreharju čestitke in voščila ter zahvalo za ves njegov trud in napor pri postavitvi osrednjega slovenskega doma v Argentini.

Del tega slavlja pa je bil posvečen tudi petdesetletnici Majniške deklaracije.

V obširnem sporedu so se zvrstili po pozdravnih besedah g. msgr. Oreharja in govorih g. Miloša Stareta in g. Božidarja Finka pozdravi ter voščila slovenskih domov ter društev in ustanov v Argentini. Med posameznimi pozdravi so bili za to priliko pripravljene posebni prizori ali pa branje pismenih pozdravov.

V imenu „Tabora“ je g. Ivan Korošec takole pozdravil:

Prihajam v imenu „Tabora“, zastopnik borcev za svobodo slovenske domačije.

Prihajam s toplimi pozdravi tebi Slovenska hiša, prihajam s polnim prgiščem zahvale vsem, ki ste kakorkoli pripomogli do uresničitve tega skupnega slovenskega ognjišča, posebno pa Vam preč. g. msgr. Anton Orehar, da ste danes odprli vrata v ta naš skupni dom tudi organizaciji borcev za tisto osnovno človečansko pravico, ki jo je sam Stvarnik položil v naše srce — **svoboda**. Za tisto veliko in značilno slovensko vrlino, za katero smo tudi trpeli in se borili, za katero smo bili tako strahotno zasramovani v krvavih teharskih komunističnih arenah, za katero so s ponosom umirali naši bratje — **poštenost človeka!**

In taki in ponosni prihajamo pod ta naš skupni krov, s polno mero čestitk in zahvale vsem in Vam preč. g. msgr. Anton Orehar. Tebi Slovenska hiša pa kličem:

Vžigaj nam nenehno ognja slovenskega, varuj nas, druží nas in bodi nam vsem, vsakemu in vedno hiša očina na tujih tleh!

Potem, ko sta najstarejša slovenska emigranta v Argentini izročila simbolične ključe Slovenske hiše predstavniku najmlajšega slovenskega izseljenskega rodu z naročilom, naj jih hrani in izroča poznejšim rodovom, je bilo slavje zaključeno s pesmijo Hej Slovenci.

Stane Pleško

SENENE VILE

(Povest)

I.

Kovač je bil nekje s Pograbskih hribov. Še kot šolar je moral v dolino za kruhom. Prišel je h Gorjancu in mu dolga leta pasel krave. Ko je odrasel šolskim klopem, je postal hlapec, čeprav ni vedel, kaj to pomeni. Od jutra do noči je delal, kar mu je pač gospodar ukazal.

Prav čudaški je bil ta Kovač. Jaka mu je bilo ime. V šolo je hodil nerad, ker je prepočasi mislil. Pisati se ni naučil, brati tudi ne. Bil je z vsem zadovoljen. Gorjanca nikoli ni vprašal za lon, ni se prerekal z njim; da ga le ni preveč priganjal z delom. V družbo tudi ni zahajal. Vsi so ga imeli za pepčka.

Ko je prišel od vojakov, je bil že spet pri Gorjancu. Poznalo se mu je, da so ga oficirji in kaplarji nekoliko omajali. Tudi drugače se je popravil: podpisati se je znal. Rad je povedal, da je videl svet, ko je bil tam doli v Bosni.

Pa je prišla iz Črnega vrha Grabnarjeva Micka in se pri Gorjancu vdinjila za dekle. Jaku je bila všeč. Ogledeval jo je, rekel pa nič. Marsikatero noč ni mogel spati; v takih nočeh je Jaka mislil brez konca in kraja. Kar nekaj mu je reklo, da bi bila z Micko čeden par in da bi bilo življenje potem vse lepše. A kako? Ni imel ne bajte ne denarja. Micka pa še manj. In reči bi tudi bilo treba kakšno besedo. Za to pa je bil vse preneroden.

Gorjanc je videl, da je tudi dekla hlapca rada videla, a je bila sramežljiva in plašna, da je oči kar naprej obračala v tla. Začel je pomagati. Nagajal jima je, da sta hlapec in dekla ponavadi pol zakona, ta dva sta pa tako vsaksebi.

In je res prišlo do ženitve. Gorjanc je pripravil malo gostije, da ni bilo kar tako.

Ostala sta še naprej pri hiši.

Nekega večera je gospodar po večerji poklical Jaka v kuhinjo. Hvalil ga je, da je zelo zadovoljen, ker tako gleda za hišo. Ponudil mu je krpo zemlje pod Kopavnikom. Obljubil mu je tudi les in konje, da si bo mogel postaviti hišo. Da bo to njegovo plačilo, je dodal nazadnje.

Jaka je bil vesel, da ga je kar motilo. Še zavriskal bi, ko bi znal. Hitro se je zmuznil iz kuhinje, da bi mu gospodar ne rekel kaj o Micki, ki je postajala čudno okrogla in zavaljena.

Jeseni je začel z delom; kar sam, po svoje. Kaj bi najemal!

Prav pod hrib je postavil bajto. Zadaj so debeli hrasti rasli tako tesno ob steni, da še vrat ni mogel na stežaj odpreti. Spredaj je s praga stopil na cesto. Na levo se je svet malo razširil proti Šiškarjevemu hlevu; bil je močviren, da ga je ob vsakem nalivu zalila vođa, ki je pridrla s hriba. Kovač ga je imel za svojega, čeprav ni dobro vedel za mejo. Drug si ga itak ni lastil, ker razen bičja in ločja ni nič zraslo na njem.

Tudi bajta sama je bila slaba. Še končal je ni, pa je že visela na vse strani. Pod grčavim hrastom, ki je raztezal veje čez vso streho, je bila kot pokvečen svinjak.

Jaka se je zavedal beračije in revščine. Pa je bil kljub temu zadovoljen: imel je prostor, kjer je počil, in streho nad glavo. Kadar je mogel, je nakopal zemlje za hišo in začel zasipati mlako poleg bajte. Šlo je počasi, a naveličal se ni.

Ko so začeli prihajati otroci, je začel misliti na hlev in kravo. Res je kmalu zmašil skupaj malo strehe in jo postavil pod drevje poleg hiše. Stene je opažil s steljo in krajniki, ki jih je kupil na žagi. Gorjanc, kamor je še vedno hodil pomagat, mu je dal staro kravo; res ni bila lepa, molzla je pa še dobro.

Jaku je bilo spet nerodno in se mu je zdelo preveč.

„Koliko sem pa dolžan?“ je zinil v prvi sapi, obenem ga je pa že skrbelo, če bo Gorjanc res kaj hotel zanjo.

„Kaj boš tisto!“ ga je zavrnil Gorjanc. „Kar odženi jo... Bodo otroci vsaj mleko imeli!“

„Pa vendar...“ se je Jaka še vedno branil.

„Kar tiho boži in vzemi,“ je bil gospodar vesel. „Mrve ti bom tudi dal, da jo boš preživel čez zimo.“

Jaka se je vdal, otvezel Rdečo in jo odgnal. Tema je bila, ko jo je primoral v svojo podrtijo. Otroci so bili vsi iz sebe; kar niso vedeli, kaj bi počeli, ko imajo kravo doma. Micka tudi ni vedela kaj reči. Pogledala je moža, kateremu so besede hvale kar same letele iz ust. Pri hiši je bil praznik.

„Kdo bi mislil, da je Gorjanc tako dober!“ je še sama pohvalila in odšla v kuhinjo. Zunaj je s predpasnikom obrisala solzo, ki ji je od samega veselja prikapala iz oči. Še bajta se ji je zdelo lepša in prijaznejša kot poprej. Ozka njivica ob cesti je zadišala kakor velike in široke Gorjančeve lehe, ki so dajale krompirja in kruha za vse. Ozek pas travice ob njivi je glasno šumel v večernem vetru, kot da se smeje in veseli.

In tudi tiste krive hrastove veje, ki so se tako grozeče pripogibale in majale v viharju, so se ji ta večer zdele kot božji varuhi, ki stezajo svoje roke nad streho ter čuvajo družino in dom.

2

Z leti je stari Gorjanc opešal. Z bolečim srcem je pustil vajeti in jih dal sinu. Zdelo se mu je, da ga bo zdaj zdaj konec, tako mu je bilo hudo.

Z mladim gospodarjem se je tudi za Kovača marsikaj zaobrnilo. Vedno vsega dobrega presit in nič hudega vajen, ni videl Kovačeve revščine, čeprav je naglas kričala v svet. Za delo mu je vrgel kak dinar in tako opravil z njim.

Bajtarja je ta sprememba bolela, a tožiti ni hotel pred nikomer. Vedno redkeje se je oglašal pri Gorjancu, dokler se ni popolnoma odtujil.

Poiskal si je delo v opekarni. Tako se je čisto odtrgal od kmeta. Mladi Gorjanc mu je obrnil hrbet in ga še poznati ni hotel več. Kovač pa se ni ustrašil življenja; za denar je dobil vse, kar je bilo treba družini.

Spomladi ga je obšla nova skrb, na katero doslej še pomislil ni: sena mu je zmanjkalo, odkositi pa ni imel kje. Noben kmet mu ni hotel odstopiti travnika v najem, bajtarji so pa itak povsod stregli, kje bodo kaj iztaknili zase. Bal se je, da bo morala krava iz hleva.

V tej stiski mu je vodja opekarnе ponudil travnik med grmovjem in jelšami, kjer so bili pred leti kopalj ilovico. Za kravo ni bila kaj grida trava, ker je bila prekisla, a ker drugega ni dobil, je vzel. Nekaj malega je plačal zanj.

Komaj je odlezel sneg, je vzel lopato, rovnico in sekiro ter odšel v „jamo“, kakor se je ta opekarniška posest imenovala. Vsak večer se je po delu ubijal tam. Dostikrat mu je bilo žal, da se je podstopil. Vse je bilo razrito. Izravnaval je zemljo, premetaval dobro zemljo na ilovnato podlago, trebil grmovje in kopal napol trhle štore in vegaste korenine. Ko je pognala trava, je bil vesel svojega dela. Kakor da raste iz njegovih žuljev in pije njegov znoj, se mu je zdelo.

Prišla je košnja. Kovač je garal, da je bil od jutra do večera ves premcčen; čez dan v opekarni, zvečer na senožeti, ki je vsa prekopana, izgledala kot velika razrita jama. Zemlja še ni bila udelana, zato je bila tudi košnja nad vse mučna. Vsak večer je nakosil komaj za nekaj kopic, pa ga je že stisnila noč. To se je ponavljalo dan za dnem. Najprej je grabil in spravil v kopice, kar je bil prejšnji večer nakosil, potem je pa spet znova zamahnil.

Otroci so mu vsak večer prinesli malico kar v log. Kovač jih je bil vesel, da je pozabljal na utrujenost in težave. Delal je zanje. Navadno je le nekaj malega pojedel, drugo pa pustil otrokom, ki so ga gledali, da so se jim kar oči svetile.

Ko je pomalical, jim je vsak dan znova naročal, naj previdno hodijo ob kraju ceste, da koga kaj ne povezi, doma pa lepo ubogajo mano. Sam se je izgubil med grmovje, kjer je spet nakosil nekaj redi, včasih več, včasih manj, kakor je pač bila trava in tla. Peščena, mivknata tla so bila za koso kot strup; komaj je zadel krtino, je moral brusiti, če je hotel še kaj odrezati.

Nekega večera se je nenavadno dolgo zamudil. Polna luna je svetila skozi veje, da je bilo svetlo kot podnevi, pod drevjem pa hladno in tiho, da se mu kar ni dalo domov. „Če jo bom nocoj več, mi je pa jutri ne bo treba!“ si je mislil in mahal, mahal.

Ko je prižgal pipo, da bi z dimom odganjal nadležne komarje, je šele občutil, da je truden in potreben počitka. Brž je skrnil drogove in grablje pod kopico, vile in koso pa zadel na ramo ter odšel na cesto. Spotoma se je ustavil pri trgovcu poleg opekarne in tam spravil orodje, vile in koso, kakor že dostikrat poprej.

„Kar tjale pred magacin deni!“ je trgovec odkazal prostor.

Kovaču ni bilo posebno po volji kar zunaj pustiti svoje stvari. Nezaupno je pogledal Skopca, ugovarjati pa ni maral. Koso je obesil na velik žebelj, vile pa postavil v kot, nove senene vile, ki jih je pred tednom kupil od trgovca.

„Le brez skrbi, Jaka. Še nikoli ni nobene reči zmanjkalo,“ je trgovec prav uganil delavčeve nezaupljive oči.

Potem je Kovač nadaljeval pot proti domu. Bil je dognan in utrujen, da se je le s težavo prestopal po prašni cesti. Skrbela ga je misel, da bo moral zjutraj zgodaj na noge, če hoče do časa znositi seno iz grmovja na sončno jaso, kjer se bo presušilo.

3

Že navsezgodaj je bil Kovač pri trgovcu. Vse dvorišče je pretaknil. Našel je koso, vil pa nikjer. Ves zbeگان je poklical trgovca in mu povedal, da ne najde vil, katere je bil prejšnji večer spravil tod.

Skopec si je mel oči, premaknil to in ono stvar po dvorišču, zraven se pa namoč čudil, kako je na njegovem dvorišču tatvina sploh mogoča. Ko nista nič našla, se je tiho zgubil nazaj v hišo, Kovača pa pustil samega.

Tudi Kovač se ni več dolgo mudil. Še enkrat je pogledal za zaboje in drugo ropotijo, nato pa odšel. Žalosten je bil. Dolžil ni nikogar, najmanj pa trgovca.

Hitro je zagrabil za delo, da popravi, kar je bil zamudil z neveselnim iskanjem. Kar z rokami je začel trositi mrvo. Mudilo se mu je. Na vso moč je grabil prevelo seno. Nenadoma ga je v desni roki nekaj zapeklo. Ko je pogledal, je opazil skrivljen, rjast žebelj, ki je tičal globoko v dlani desne roke. Nemudoma ga je izpulil, stiskal rano in izsesaval kri. Ob pogledu na žebelj se je kar stresel. Potem je v delu pozabi na skelečo rano, katero je obvezal z robcem.

Bombe na ljubijansko Mirje so zadnjemu zamaknjencu odprle oči, da je vsa kršno računanje na „zaveznike“, ki so s takšnimi terorističnimi dejanji pomagali na široko odpirati vrata komunizmu v zapadni svet, jalovo, pa obenem smrtno nevarno hazardiranje. Ko o komunizmu ne bo več sledu, bodo ti dokumenti zgodovinska sramota tistih, ki so zaradi zločinskih kompromisov pomendrali v Vetrinju cvet narola, ki je stal že takrat na mrtvi straži svobodoljubnega človeštva.

Čez nekaj dni ga je rana začela boleti. Vsa okolica je postala rdečkasto-višnjeva, zapestje je začelo zatekati. Kovača je začelo skrbeti, čeprav tega ni kazal. Kot druge dni je šel na delo.

Delal je težko kot še zlepa ne. Vsa roka ga je bolela, vročina in mraz sta ga spreletavala.

Zvečer ni šel kosit. Iz opekarne je odšel naravnost domov. Otroci so poskočili od veselja, ker so ga malokdaj videli priti domov pred nočjo. Žena ga je zaskrbljeno pogledala.

„Roka me malo boli,“ je kot vopravičilo dejal, ko je precej nerodno slačil suknjič. „Pa mislim, da ne bo hudega,“ je še dodal.

„Arnike zlij na rano!“ je bila žena v skrbeh in takoj odhitela po steklenico v kamro.

Jaka je zlij olja na rano, jo obvezal z veliko belo ruto in se spravljal v posteljo. Vso noč ga je kuhalo, da je kar gorel. Zaspati ni mogel. Noč se je vlekla kot večnost.

Zjutraj je imel vso roko zateklo, na komolcu in pod pazduho so se kazale modrikaste bule. Hitro se je odpravil na bolniško in se javil službujoči uradnici; zapisala je njegovo ime in druge podatke.

Nestrpno je čakal zdravnika. Vsaka minuta se mu je zdela korak bliže smrti.

Ob devetih so se neslišno odprla vrata. Majhen, debelušen, v belo haljo ogrnjen zdravnik je poklical: Kovač Jakob.

Kovač se je hitro odpravil za njim. Nerodno mu je bilo. Še stopiti ni znal prav. Trdo je štorkljal za gosposkim človekom, ki je drobil, da je še sama učiteljica na Dobrovi komaj znala tako.

„Kaj vas boli, gospod Kovač?“ je vprašal zdravnik in obvisel s pogledom na bolnikovem obrazu, ki se je kremžil od bolečin.

„Roka, gospod dohtar... Z žebljem sem se zbedel,“ je Kovač v eni sapi povedal vse.

„Slecite suknjič in srajco! Bova pogledala.“

Kovač je slekel suknjič in ga obesil kar na stol, kakor je bil vajen doma, potem pa še srajco vrgel nanj. Medtem je zdravnil sedel za mizo, vzal velik papir, na katerem je bilo Kovačevo ime, potem pa spet pristopil. Prijel je roko in jo skušal dvigniti.

Bolnik je zastokal od bolečine.

„Vas boli?“ je vprašal doktor in zmajal z glavo.

„Boli, boli...“

„Kdaj ste se pa zbedli?“

„Pet dni je tega,“ je tiho odgovoril Kovač. Zdravnika se še pogledati ni upal.

„Dolgo ste čakali, dolgo... Zdaj morate takoj v bolnico, da vas bodo pozdravili. Tukaj imate moje priporočilo.“ Pomolil mu je papir preko mize in utihnil.

„Kar takoj moram v bolnico, gospod dohtar?“ je prestrašeno vprašal Kovač, ki se mu je čudno zdelo, da mu zdravnik ni dal zdravil in ga poslal domov. Rad bi se še enkrat pogovoril z vsem, kar je njegovega. Slutil je, da bo dalj časa odtrgan od doma.

„Kar takoj se odpravite, da ne bo prepozno. Zastrupljenje je že precej daleč.“ Zdravnik je kar malo preveč rekel; mu ne bi smel tako odkrito povedati, ko je bil že itak ves v strahu, da je pot kar lil z njega.

Kovač je oklevajoče stopil na cesto. Ni prav vedel, kam naj krene, kajti mesto mu je bila španska vas, čeprav ga je od daleč vsak dan ogledoval. Le kako naj se človek spozna iz mreže cest, ki so zvite in prepletene kot pajčevina!

Po nekaj korakih je naletel na Matica, soseda. Ta ga je spremil do bolnišnice.

„Povej Micki, da sem moral v bolnico. Ni treba skrbeti, samo na otroke naj gleda,“ je Kovač naročal sosedu.

„Nič ne skrbi, Jaka! Bomo že pomerkali, vse bo v redu... Kmalu se pozdravi!“ mu je Matic želel skorajšnjega okrevanja in vrnitve domov.

Razšla sta se. Matic se je hitro izgubil v drugi ulici; mudilo se mu je v službo. Ne bi rad mudil po nepotrebnem.

Kovač pa je še dolgo stal pred velikimi vrati bolnišnice. Kar ni se mu dalo noter. Slutil je, da ga ne bodo tako brž izpustili ven.

V živi meji ob železni ograji je požvižgaval kos in jezno potresal z repom; svaril je svojo mlado družino, skrito v gostem grmiču na bolniškem vrtu. Ni mu bilo za ljudi, ki so kar v trumah hiteli mimo po pločniku. Kmalu se je zbal in skrivaj odletel. Kovač ni prav vedel, kdaj ga je zmanjkalo.

Ostal je sam. V košatih lipah ob straneh ceste je lahko drhtelo listje. Suho cvetje je trepetaje šuštel; tu in tam je kateri odpadel in se s pecljem navzdol zvrtničil na zemljo. Jaku se je stožilo po domu. Še nikoli prej ni občutil, da je na deželji toliko skritih lepot, a jih ne znaš poiskati; vidiš jih šele, ko si jim odmaknjen in le od daleč misliš nanje.

V roki je začelo kljuvati in ga priganjalo skozi vrata, katerih se je bal kot otrok palice. Zdaj se ni več obotavljal. Vstopil je... z bolečo desnico, s še večjo bolečino v srcu.

4

Velika, težka vrata so se za Kovačem kar sama zaprla. Bilo mu je, kot da ga je žandar pahnil v zapor. Najraje bi zbežal, tako mu je bilo pusto. Neprijeten duh po zdravilih in etru mu je tesnobo še povečal. Stal je na hodniku in ni vedel, kam bi stopil.

Nasproti mu pride bolničarka. Iz navade stegne roko proti nje-mu in vpraša za zdravniški list. Kovač ji brez besede da papir in obstoji ves prestrašen, kaj bo zdaj. Še dih mu je kar upadel v prsih.

„Kar za menoj pojdite!“ je dejala strežnica in stopila proti glavni pisarni.

Tu sta hitro uredila, nakar ga je spremila v bolniško sobo, kjer mu je odkazala posteljo: „Spravite se v posteljo, zdravnik bo kmalu tu.“

Kovač je začel nerodno slačiti suknjič.

„Naj vam pomagam?“ se je ponudila bolničarka in že pristopila.

Bolnik je samo prikimal. Govoriti ni mogel. Kaj roka! Še vse bolj ga je tlačilo v prsih. Človek z dežele, kmet po duši in krvi, pa potisnjen med bele stene bolnice! Zdelo se mu je, da ne zdrži niti dneva.

(Sledi)

Da ne bo pomote!

Že večkrat smo pribili, da je komunizem kot gospodarski in družbeni sistem nemogoč, ker je protiven sami človekovi svobodni naravi. Zato nujno degenerira!

Jugoslavija seveda ni nikakšna izjema. Če bi ne bilo milijard dolarske pomoči iz žepa američanskih davkoplačevalcev, bi komunizem v Jugoslaviji spričo nepokorljivega duha njenih narodov že davno odnesla burja časa. Zato je seveda prisiljen menjavati taktiko po vetru, v čemer potem kalini po svetu vidijo nekakšno — odjugo in liberalizacijo. V smislu te „odjuge“ zadnja leta posebej radi razglašajo, da je predvsem sam Tito nekaj širokogruden, liberalen, dober očka itd. To je seveda preračunano na kaline. Kdor hoče, pa seveda vidi čisto drugačna dejstva.

Resničnost te odjuge je hotel preizkusiti poznani **Mihajlo Mihajlov**. — Dosszel je samo proces, v teku katerega je spričo neizbežne kazni za predrznost dal vsaj dužika svojemu spoznanju resnice, ko je izjavil:

„V družbi, v kateri obstaja ena sama stranka, kjer je en sam človek državni poglavar in istočasno glava vojske in stranke, potem kar pogledajte v katerikoli enciklopedijo, pa boste našli, da je to — totalitarnost! — Majhna peščica prebivalcev, nekako 6%, ne pozna zakonov in monopolizira našo družbo. — Paradokso dejstvo je, da so zaradi pomanjkanja svobodne diskusije marksistične ideje danes neprimerno bolj žive na Zapadu kot na Vzhodu...“

In da ne bi bilo zares nikakšne pomote, je prav v dneh procesa proti Mihajlovu sam „širokogruden in liberalen dober očka“ **Tito** pribil:

„Komunistična partija ni nikakšna liberalna organizacija, v kateri bi lahko vsakdo počel, kar hoče. Je marksistična organizacija, ki ni zastarela. Stranka igra slej ko prej odločilno vlogo v vsem našem življenju...“

Da torej ne bo pomote!

Zaupajmo!

Ko je svet zvedel, da je Stalina hči **Svetlana** pobegnila iz Sovjetske Zveze, se je razpočila prava bomba. — Za nas niso važni nagibi, zaradi katerih se je prav v 50. jubilejnem letu komunističnega „raja“ v Sovjetski Zvezi Stalina hči preselila v kapitalistični „peklo“ Združenih Držav. Pomembno je samo, da je v trenutku, ko je stopila na ameriška tla, vsemu svetu izjavila:

„Od mojega detinstva so me poučevali samo v komunizmu ter sem resnično vanj verovala, kot vsa moja generacija. Toda počasi, z leti in izkušnjami sem začela misliti drugače. Zadnja

leta smo v Rusiji pričeli misliti, razpravljati, raziskovati in nismo več tako avtomatično predani idejam, ki so nas jih naučili. — Tudi vera je veliko pripomogla, da sem se spremenila. Rastla sem v družini, kjer ni bilo nikdar besedice govora o Bogu. Toda, ko sem dorastla, sem prišla do spoznanja, da ni mogoče živeti brez Boga v srcu. In do tega prepričanja sem prišla sama, ne da bi mi kdorkoli pri tem pomagal ali me nagovarjal. Bila pa je to velikanska sprememba, zakaj od tega trenutka so pogloblitve komunistične dogme zame izgubile vsakršno vrednost in pomen. Poslej namreč zame ni ne kapitalistov, ne komunistov. So samo dobri in hudobni, pošteni in nepošteni ljudje. V katerikoli deželi živijo, ljudje so povsod isti in njihova najboljša stremjenja in moralni ideali so povsod enaki. — Vem, da me bodo moji otroci razumeli, kakor bodo tudi razumeli, kar sem storila. Tudi oni namreč pripadajo novi generaciji v moji domovini, ki neče več, da bi jo poneumljali s starimi idejami. Tudi oni namreč morajo priti do svojih lastnih zaključkov o življenju. Naj jim Bog pomaga! Vem, da se me ne bodo odpovedali in da se bomo nekoč zopet sešli. Na to bom čakala.“

Četudi bi hoteli dvomiti o iskrenosti teh besed, ostane silno pomembno samo dejstvo, da je hči komunističnega patriarha ob 50-letnici rdečega reda v Sovjetski Zvezi sploh bila sposobna priti do tega besednega sosledja, ki se sklada z našim in vesoljnim idejnim temeljem: **Bog — Narod — Domovina!** Zaupajmo torej! Dobri ruski narod je na poti, ki so jo izbrali naši slavni junaki pred več kot dvajsetimi leti, ko so šli na mrtvo stražo svobodoljubnega človeštva!

TEMA ZA RAZMISLJANJE

Je sredstvo za vse krivde: — Priznanje!

(Franz Grillparzer)

BRALI SMO

V Clevelandski "Ameriški Domovini" (5. 5. 67):

SKUPNEGA VSESLOVENSKEGA ROMANJA H GOSPE SVETI NE BO

Slovenski škofje so za 9. maj letos organizirali skupno vseslovensko romanje h Gospe Sveti na Koroškem v spomin 1200-letnice pokristjanjenja Slovencev. Za to romanje se je

**prijavilo nad 16.000 oseb. Pretekli teden je bilo romanje od-
povedano, ker prevozna podjetja v Sloveniji „niso mogla pre-
vezeti prevoza romarjev“ in „ker so bile avstrijske oblasti
v skrbeh in zadregi zaradi velikega števila avtobusov.“**

Cleveland, O. — Jugoslovanske in avstrijske oblasti so preprečile vseslo-
vensko romanje h Gospe Sveti, prvi krščanski cerkvi med Slovenci, v pro-
slavo 1200-letnice pokristjanjenja Slovencev, ki jo letos praznujemo. To ro-
manje je bilo določeno za 9. maj in so ga organizirali skupno trije sloven-
ski škofje. Priprave so v redu potekale in zanimanje za romanje je bilo
nepričakovano veliko. Tako se je samo iz mariborske škofije prijavilo pre-
ko 5.000 romarjev, skupno pa nad 16.000. Sam ljubljanski nadškof dr. Jo-
že Pogačnik si je šel ogledat kraj slovesne službe božje, ki naj bi jo bili
koncelebrirali ljubljanski nadškof, mariborski in koprski škof. Pretekli te-
den je bilo to romanje nenadno odpovedano.

Potovalne pisarne so sprejemale prijave in denar za prevoz. V Lju-
bljani so natisnili posebni jubilejni romarski znak in romarsko knjižico s
pesmimi in molitvami za to izredno slavje slovenskega naroda. Ko je bilo
že vse pripravljeno in ljudske množice razgibane, je nepričakovano dobil
ljubljski nadškof sporočilo, da je romanje v proslavo 1200-letnice pokri-
stjanjenja Slovencev k najstarejši krščanski cerkvi na Slovenskem pre-
povedano.

Ljubljanski nadškof dr. Jože Pogačnik je v posebni okrožnici 27. apri-
la sporočil vsem prijavljenim romarjem:

„SKUPNEGA VSESLOVENSKEGA ROMANJA H GOSPE SVETI NE BO!

Prevozna podjetja so sporočila, da dne 9. maja, ko je delavni dan, ne
morejo prevzeti prevoza romarjev na Koroško, zlasti zaradi velikega šte-
vila prijavljenih. Tudi avstrijske oblasti so bile v skrbeh in zadregi zaradi
velikega števila avtobusov. Pri tako velikem številu vozil in ljudi bi bi-
lo posebno težko urejevati promet. Tako mora skupno romanje 9. maja
odpasti.“

Jugoslovanski komunisti in avstrijski fašisti so si podali roke

Jugoslovanske komunistične oblasti so preprečile vrhunec proslave
1200-letnice pokristjanjenja Slovencev, ker jim je ta sama neljuba, poseb-
no pa še ob učeležbi tako ogromne množice. Zato so zaradi „lepih sosed-
skih odnošajev ustregle nacistični koroški Landmannschaft“, ki je bila
proti temu romanju od vsega začetka, ker bi dalo koroškim Slovincem
močno pobudo in pogum. Če bi res bila težava preskrbeti toliko avtobusov
na delovni dan, bi romanje lahko predstavili ja na nedeljo, toda tega niso
„prestavili“, ampak enostavno odpovedali.

Vsi romarji, ki so vožnjo že plačali in ki vedo, da je bil poudarjen ver-

ski značaj tega romanja, so silno razjarjeni, toda si ne morejo prav nič pomagati. Jugoslovska „demokracija“ ne nudi niti možnosti primerne javnega protesta proti taki svobodi.

...v ljubljanskem "Delu" (27. in 28. aprila 1967):

SOVRAŽNA GESLA V AVLI FILOZOFSE FAKULTETE

Ljubljana, 26. apr. — Neznani zlikovec ali zlikovci so v noči od 25. na 26. aprila popisali stene predverja in stopnišča v filozofski fakulteti na Aškerčevi ulici s sovražnimi gesli. Napise so opazili nekaj po šesti uri zjutraj, ko so poslopje fakultete odprli. Po izjavah uslužbencev, da sinoči do desetih zvečer stene še niso bile popisane, je možno sklepati, da so sovražna gesla napisali ponoči. Neznani zlikovci, ki so pisali napise z meter velikimi črkami rdeče barve so naredili na stenah za milijon S din škode.

Na filozofski fakulteti je med študenti in med univerzitetnimi profesorji veliko ogorčenje. Pričakujejo, da bo preiskava, ki je v teku, odkrila zlikovce, ki so s tem sovražnim početjem želeli škodovati predvsem ugledu fakultete in študentov.

E. J.

OBSODBA SOVRAŽNIH IZPADOV

Izjava delovne skupnosti filozofske fakultete v Ljubljani

Ljubljana, 27. aprila. Delovna skupnost ljubljanske filozofske fakultete je danes sprejela izjavo, s katero odločno obsoja nedavno zlorabo prostorov te fakultete v sovražne politične namene. Podobno so reagirali na dogodek tudi študentje te fakultete.

Poročali smo že, da je v noči med 25. in 26. aprilom nekdo z oljnato barvo napisal po stenah avle filozofske fakultete več sovražnih gesel. S tem je povzročena fakulteti velika moralna in politična škoda, pa tudi milijonski stroški za ponovno barvanje zidov.

Potem se je sestala delovna skupnost filozofske fakultete in sprejela tole izjavo:

„Člani delovnega kolektiva filozofske fakultete v Ljubljani so z zgrajanjem ugotovili, da so nekateri neznanci nekulturno umazali prostore fakultete in jih izrabili na način, ki žali prizadevanja fakultete za napredek socializma na slovenskem in slovske kulture.

Člani delovnega kolektiva so zaradi tega postopka toliko bolj ogorčeni, ker se po svojih močeh na raznih področjih naše družbe s socialističnih pozicij borijo proti vsem izkrivljanjem in pomanjkljivostim v razvoju socializma ter za njegov napredek.

Prav zaradi tega najodločneje obsojamo tiste elemente reakcije, zlasti klerikalizma, ki skušajo pod plaščem socializma razbijati enotnost socialističnih sil v Sloveniji in pri tem kompromitirati dejavnost tistih, ki si iskreno prizadevajo za čim intenzivnejši napredek socialistične demokracije in kulture.

S svojo akcijo elementi stare politične desnice dejansko vzpodbujajo birokratizem in etatizem in so z njimi v enotni nazadnjaški fronti.

Opoldne se je sestal univerzitetni komite Zveze komunistov ljubljanske univerze in skupaj s sekretarji osnovnih organizacij ZK na filozofski fakulteti obravnaval omenjeni dogodek. Dal je priznanje hitri in odločni reakciji komunistov in nekomunistov na filozofski fakulteti, ki so takoj in soglasno odločno obsodili sovražno politično početje.

Ogorčeno je reagiral na dogodek tudi univerzitetni odbor Zveze študentov ljubljanske univerze.

Delovna skupnost
filozofske fakultete

Izjava Univerzitetnega odbora ZŠJ V Ljubljani

Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je bila minulo noč izvedena provokativna akcija, ki očitno teži k vzbujanju javnosti z gesli postavljenimi tako, da kot celota neupravičeno in neodgovorno blatijo naš celotni družbeni sistem. Ker se je ta akcija izvršila na prostoru Univerze z jasnim namenom, da v dogajanje in ozračje okrog političnih provokacij vplete študente naše univerze in še predvsem Filozofske fakultete, je tudi UO ZŠJ kot predstavnik študentov na ljubljanski univerzi dolžan izraziti svoje mnenje o namenu in izvoru takih akcij in svoj odnos do njih.

UO ZŠJ ugotavlja, da je ta akcija očitno plod sil, ki si že nekaj časa prizadevajo, da bi vnesle kal razdora v naše družbeno življenje. Taka usmeritev posameznikov ali skupin ima očitno izvor v preživetem in premaganem. Tak poseg pomeni politično provokacijo po vsebini blizu idejam skupin v zamejstvu, ki skušajo s cenenimi efekti pridobiti ne dovolj informirane člane naše skupnosti za nasprotovanje samoupravni poti graditve socializma.

Avtorji napisov v avli Filozofske fakultete so skušali z navidezno objektivnostjo in revolucionarnostjo nekaterih posameznih gesel doseči vtis upravičenosti svojega početja. Gesla kot celota pa predstavljajo očiten poskus kompromitirati ZKJ in odstraniti komuniste iz študentske organizacije in drugih družbeno-političnih organizacij z demagoškimi in žaljivimi izjavami. To kaže tudi močno primitivno apeliranje na bratstvo naših narodov, ki poskuša vzbuditi vtis, kot da so vsi zadnji napori naše družbe usmerjeni ravno nasprotno.

Izvedena akcija pomeni politično provokacijo zato, ker hoče prikazati, da za takimi parolami stoje študentje. Gotovo so tudi v naši družbi

anomalije, ki so nastale kot spremljevalci njenega razvoja in proti katerim se ZŠJ skupno z ostalimi organizacijami bori. Vendar tako pisanje ne prispeva k reševanju problemov, ampak je lahko samo premišljeno spuščanje vode na mlin nazadnjaškim elementom tudi v naši družbi, ki si tako skušajo priboriti svoje nekdanje pozicije, ali pa skrajno naivno tolmačenje zadnjih dogodkov v naši družbi, kar vse nam že samo narekuje edini možni odgovor — obsodbo tega dejanja.

ZŠJ

IZ DRUŠTEV

Iz Clevelanda smo prejeli poročilo, da se je dne 17. marca t. l. na delu v tovarni hudo ponesrečil predsednik DSPB TABOR v Clevelandu, soborec Miian Zajec. — Po najnovejših poročilih se mu stanje vidno zboljšuje. — Našemu heroju želimo skorajšnjega in popolnega okrevanja ter ga toplo pozdravljamo.

DSPB TABOR v Argentini se iskreno zahvaljuje dvema slovenskima družinama za večjo količino dobro ohranjenih oblačil, ki smo jo namenili našim invalidom in drugim potrebnim. Prosimo vse, ki imajo na razpolago še kaj oblačil, pa tudi one, ki jih potrebujejo, da se obrnejo na ing. Antona Matičiča.

Z Abrahamom se je srečal naš soborec dr. Franc Zupanc iz Villa Ballester. Gospodu doktorju obilo sreče in na mnoga leta!

DSPB TABOR — CLEVELAND

Krajevno društvo slovenskih protikomunističnih borcev "Tabor" v Clevelandu ima redne mesečne seje. Od izvolitve novega odbora smo imeli tri seje. Na prvi smo čitali okrožnico, pismo glavnega predsednika g. Franceta Gruma, ter božično misel duhovnega vodja g. Franceta Gabra.

Razpravljali smo o pomladanski prireditvi, ki se bo vršila 22. aprila v Slovenskem domu na Holmes Ave. Poleg prostovoljnih prispevkov je to edini vir za tako prepotreben invalidski fond. Res je s tem precej dela in sitnosti, vendar se spleča, če tak večer vrže do 500 ali še več dolarjev čistega dobička. Ljudje tukaj imajo razumevanje in čut do domobranskih invalidov in se vedno odzovejo v velikem številu. Prirejamo po dve veselici na leto: ero spomladi, drugo jeseni.

Razpravljali smo tudi o spominski proslavi, katera se bo letos vršila 11. in 12. junija na "Orlovem vrhu" na Slovenski pristavi. Kot vsako leto, pričakujemo tudi letos veliko udeležbo.

Ker je spominska kapela na "Orlovem vrhu" še vedno brez plošče, bo

ob priliki spominske proslave blagoslovitv nove bronaste plošče, katera je že v delu. Tako bo napis v dveh jezikih (Slovensko — angleški) dokaz poznejšim rodovom o pomenu te Spominske kapelice, komu v spomin je bila postavljena. Stroške za to ploščo hočemo kriti iz prostovoljnih prispevkov, da ne bo zaradi tega trpel invalidski fond.

V soboto 11. februarja smo imeli članski sestanek v Slovenskem domu na Holmes Ave. Ker je na ta dan zapadlo v Clevelandu precej snega ter so bile ceste ledene, je bila pot nevarna; zato se ni zbralo tolikšno število borcev (kot bi se jih v lepem vremenu, vendar nas je bilo vseeno lepo število. Poslušali smo pozdrave argentinskih protikomunističnih soborcev na zvočnem traku, katerega je prinesel g. Milan Zajec ob priliki njegovega obiska v Buenos Airesu. Posebno lepo nam je vse opisal g. Jože Jenko o prihodu novih naseljencev v Argentino, o njihovem kulturnem življenju, o organizaciji protikomunističnih borcev ter o sporu, ki je nastal med stranko SLS in borci. Tako nam je zdaj popolnoma jasno o življenju naših soborcev v Argentini. Prav lepa Vam hvala, soborec Jože Jenko!

Prihodnji članski sestanek se bo vršil še pred Veliko nočjo.

Tako naše društvo dela v prid invalidskemu fondu ter se drži idealov, za katere so se oni borili:

BOG — NAROD — DOMOVINA.

DSPE Tabor v Clevelandu je priredilo veselico 22. aprila 1967. Udeležba je bila nepričakovano velika. Vse je bilo dobro razpoloženo. Kuharice so napravile dobro večerjo, žene in dekleta pa so napekle veliko potic in krofov ter vse to darovale. Pijače tudi ni zmanjkalo, vsega je bilo dosti; za ples pa so igrali poznani „Veseli Slovenci“, tako so vsi prišli na svoj račun.

Gotovo je k tej veliki udeležbi pripomogla radiooddaja WXEN—FM, na kateri so že dva tedna preje oglaševali za veselico, ravno tako je bilo več dopisov v A. D. še posebno pa je bil spodbudljiv članek g. Zdravka Novaka, kateri piše med drugim tole: „Iz megle prahu in dima, ki ga je napravil spor pred tremi leti, se zrak vedno bolj čisti in sedaj že marsikaj lahko vidimo, kar je bilo v tistih dneh še nejasno in nerazumljivo. Namen nekaterih takrat je bil, spraviti našo organizacijo na stranski tir, kjer naj bi počasi životarila in umrla. Pri tem pa niso pomislili na glavni namen, za katerega je bila ustanovljena — pomoč tistim ki so postali za delo nesposobni kot domobranci, in njihovim materam in ženam. Danes smo lahko samo veseli, da se je iz tistih dni dvignila naša organizacija pomlajena in močna. Danes vse jasno vidimo in gledamo, kakor v lepem spomladanskem dnevu, v katerem božje sonce zopet vse pomlaja in preraja v novo življenje.“

Še nikdar preje ni bila udeležba tako velika. Saj je bilo čistega dobička preko 700 dolarjev, poleg tega se je pa še ta večer na veselici darovalo za invalidski fond sto dolarjev. Torej so invalidi in sirote samo od te veselice za 800 dolarjev bogatejši.

Vsem, ki so kakor koli pripomogli do tako lepega uspeha, tistim ki so delali in vsem tistim ki so se veselice udeležili in s tem pripomogli do tako lepega uspeha. v imenu invalidov in sirot, ki bodo podpor deležni, kot v imenu odbora DSPB Tabor v Clevelandu, Boglonaj in Bog plačaj.

BOG — NAROD — DOMOVINA

IZ PISEM

Munro (Bs. As.), april 1967.

Letos ste pokazali, da očitno hočete poleg ohranitve zunanje že tako priljubljene oblike „Tabora“ narediti zopet dolg korak naprej. To ste dokazali s priobčenim gradivom za zgodovino. Ob „konceptu“ Rupnikovih spominov bo najbrž marsikdo ob sapo. Saj postavlja na glavo marsikatero teorijo, za katere so nekateri izgubili dolga leta dela... Prav isto velja tudi za slikovni material. Kje ste le imeli vse to toliko let spravljeno, oziroma, kako ste prišli do vsega tega? Vse kaže, da bomo končno le začeli pisati **zgodovino**, ne pa ugibanj in tendenčnih sklepanj iz učinkov na vzroke. Prav tako Vam od srca čestitam za odlične **načelne članke**, ki bodo „Taboru“ krog prijateljev, bralcev in somišljenikov samo še razširili. Vsakdo, ki pošteno misli, jih mora sprejeti!

Prav lepe pozdrave

-j -é

Newton (Avstralija), dec. 1966.

Spoštovani prijatelji!

Tukaj v tej božični čestitki vam prilagam skromni dar za Tabor ter obenem želim ob prazniku rojstva Odrešenika, da bi tudi nad naš narod prišlo čimprej novo rojstvo pomladi in svobode, za katero je vsejano seme v kočevskih gozdovih in kraških jamah po naši lepi zemlji.

Bog — Narod — Domovina.

Vdani

Stanko Šušteršič

Smithfield — Avstralija

Priloženo dostavljam naročnino za letošnje leto za Tabor. Revija mi zelo ugaja in me spominja na preživele težke čase. Prosim pošljite mi tudi Ivan Krcoščevo knjigo „Naš beg iz Teharja“. Želel bi jo na vsak način dobiti, da bi lahko svojim otrokom pokazal črno na belem, kar sem jim že osebno pravil, kaj vse smo tam doživeli.

Lepo pozdravite tudi mojega domačina g. Lojzeta Debevca.

Vse pri Taboru iskreno pozdravljam, z željo, da še dolgo vztrajate v idejah, za katere je žrtvovalo toliko najboljših sinov našega naroda svoje življenje.

Vaš

Tone Švigelj

Darovi za invalidski sklad ZDSPB-TABOR

Darovano od 13. novembra 1966		Kleemnčič Stane	5.—
do 20. aprila 1967.		Zalešek Marija	1.—
Šuštaršič Marjan .. USA dol.	10.—	Gospodarič Albin	2.—
N. N. Cleveland	10.—	Košir Franc	2.—
Štepec Ciril	5.—	Trček Ivan	2.—
Družina Osredkar	10.—	Medved Venceslav	2.—
Dular Milan	3.—	Medved Ivo	2.50
Jakopič Marjan	3.—	DSPE-TABOR, To-	
od božičnih kartic		ronto, člani:	
(London)	5.25	Ovčak Jože	2.—
DSP-TABOR, Cleve-		Meglič Ignac	12.—
land, od jesenske pri-		Kus Franc	5.—
reditve	300.—	Dr. Pepevnač Franc	5.—
DSPB-TABOR,, Mil-		Zakrajšek Ivan	10.—
waukee, člani:		Skupaj	81.50
Kolman Ludovik	10.—	DSPB-TABOR, To-	
Mejač Franjo	10.—	ronto, posebno na-	
Dr. Mejač Miha	10.—	birko izvedel bla-	
Galič Lojze	10.—	gajnik, g. Ignac Me-	
Jakoš Ivan	10.—	glič:	
Jaklič Lojze	5.—	L. Stritar	10.—
Kotar Rudi	5.—	R. Resnik	5.—
Coffelt Marija	5.—	L. Babič	2.—
Bambič Ivan	3.—	F. Žgavec	5.—
Kunovar Ivan	3.—	I. Cimprič	1.—
Kolar Kristina	2.—	F. Cimprič	2.—
Jašlič Stanko	2.—	S. Skočir	1.—
Kralj Dimitrij	1.—	C. Skočir	1.—
Slovenci iz Roches-		F. Strlič	2.—
tra N. Y.	17.50	Miss T. Leban	1.—
Zupančič Polde	5.—	J. Gabersček	1.—
Zupančič Hinko	5.—	Pavle?	1.—
Borštnik Pavel	5.—	I. Liubič	1.—
Lovša Ivan, Canada	1.50	B. Berce	2.—
Anžič Jože	4.—	B. Ciglič	2.—
Obresti v banki	24.50	A. Stih	5.—
Skupaj	483.75	A. Blatnik	5.—
N. N., Toronto Can. dol.	10.—	M. Kozelj	2.—
Jereb J.	7.—	J. Kastelic	5.—
Dejak L.	6.—	J. Dejak	5.—
Jermol E.	6.—	Dr. P. Urbanc	10.—
DSPB-TABOR. Ba-		I. Oberstar	5.—
tawa, člani:			

I. Zakrajšek	" "	5.—	F. Kramar	" "	5.—
B. Potočnik	" "	2.—	S. Berkopec	" "	5.—
M. Žagar	" "	3.—	J. Ovčjak	" "	2.—
J. Zakrajšek	" "	10.—	Dr. F. Pepevnik ..	" "	10.—
M. Zakrajšek	" "	5.—	Dr. K. Žužek	" "	5.—
S. Pleško	" "	5.—	Dr. A. Ambrožič ..	" "	10.—
J. Kastelic	" "	5.—	E. Markovič	" "	2.—
S. Krmelj	" "	2.—	V. Trček	" "	5.—
S. Rajbar	" "	5.—	A. Juha	" "	2.—
M. Lebar	" "	5.—	J. Kramar	" "	2.—
Strle	" "	2.—	V. Čekuta	" "	3.—
F. Kus	" "	5.—	L. Kramar	" "	1.—
I. Dejak	" "	5.—	M. Slapničar	" "	5.—
E. Ferkulj	" "	2.—	F. Vidergar	" "	5.—
F. Koščak	" "	5.—	F. Žumer	" "	5.—
R. Kus	" "	2.—	J. Krnec	" "	2.—
F. Ostronič	" "	5.—	J. Valant	" "	5.—
J. Vale	" "	5.—	I. Kramar	" "	5.—
F. Osredkar	" "	10.—	F. Kraljič	" "	1.50
M. Novak	" "	3.—	S. Šuligoj	" "	5.—
J. Oberstar	" "	2.—	V. Vovko	" "	2.—
A. Pugelj	" "	3.—	H. Žukovec	" "	10.—
S. Klemenčič	" "	5.—	Hranilnica in poso-		
A. Gospodarič	" "	5.—	jilnica J. E. Kreka	" "	25.—
F. Košir	" "	2.—	I. Senica	" "	5.—
I. Trček	" "	2.—	Dr. Z. Verbič	" "	20.—
V. Medved	" "	2.—	V. Zakrajšek	" "	5.—
I. Medved	" "	3.—	S. Lamovšek	" "	2.—
F. Zrimšek	" "	5.—	J. Kavčič st.	" "	10.—
M. Krmelj	" "	4.—	F. Torkar	" "	5.—
J. Jaklič	" "	3.—			
I. Meglič	" "	5.—			
			Skupno kan. dolarjev ..		375.50

Brane Pogačnik. soc referent

NA UREDNIŠKI MIZI

Prof. M. Vasconcellos, Sao Paulo. — V št. 1/2 letošnjega letnika TA-BORA smo priobčili razpravo o slovenskem grbu. Upamo, da smo s tem tudi Vaši prijateljski želji ustregli. — Prosimo, da se nam zopet oglasite. — Vas in prijatelje, s katerimi ste nas povezali v Sao Paulu, iskreno pozdravljamo.

SLOVENSKO ZAVETIŠČE BO DELO VSE SLOVENSKE EMI-
GRACIJE IN NIHČE NE BO IMEL PRAVICE ZASLUG. VSA
PRAVICA BO PRAVICA REVEŽEV, ZASLUGA PA PRIPADA
NAŠIM MRTVIM. SLOVENSKO ZAVETIŠČE BO IZGOVORJE-
NI KOT POMOČI POTREBNIM SLOVENCEM IN ZA VSTOP
NE BO POTREBNA LEGITIMACIJA.

V S E B I N A

Los garantes de la victoria y de la libertad	113
The darkest days of the Slovenian history	115
Poroki zmage in svobode	116
50 let majske deklaracije (Rudolf Žitnik)	118
ZA ZGODOVINO	
Moje zadržanje pred in med drugo svetovno vojno (G. Leon Rupnik)	121
Na okope (F. Grum — I. Korošec)	127
Slovenija — Jugoslavija? (Pavle Borštnik)	130
Zahod in aktivna koeksistenca	135
Tri postaje (A. P.)	138
MNENJA IN VRENJA	
Stanetu Plešku za „V senci Dolomitov“ — Hvala! (A. š.)	140
Sokolski zbornik 1863—1963 (Pi. Ka.)	141
Blagoslovitev Slovenske hiše v Buenos Airesu	144
Senene vile (Stane Pleško)	145
ZA BELEŽNICO	152
BRALI SMO	153
IZ DRUŠTEV	157
Invalidni fond ZDSPB “TABOR”	160
NA UREDNIŠKI MIZI	III

Correo Argentino Sucursal Villa Madero (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 8133
	FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 2619